

PRIMORSKA BORBA

Leto II. — Št. 46.

Ajdoščina, 23. novembra 1946

Cena 4 jugolire — 8 metrolir.

Ustavodajna skupščina bo napisala ustavo, ki bo za večne čase postavila izven zakona izkoriščanje človeka po človeku in hlapčevanje tujim zatiralcem.

Edvard Kardelj.

Ljudstvo si je napisalo sodbo samo

O naši ljudski oblasti Prvič je zasedal slovenski parlament

Iz predavanja tov. Regenta

Slovenski narod ne bo odnehal, dokler ne bo pod streho LRS zedinjena vsa slovenska zemlja

Ajdoščina, 20. novembra. V Ljubljani je bilo te dni prvo zasedanje pred kratkim izvoljene Ustavodajne skupščine Ljudske republike Slovenije, prvo zasedanje prvega slovenskega parlamenta, tega najvišjega zakonodajnega organa naše ljudske oblasti. To je bil praznik vsega slovenskega ljudstva, vsega slovenskega delovnega ljudstva brez vsake izjeme, tistega, ki je ljudske poslance tega parlamenta izvolilo, kakor tudi tistega, ki začasno ni še pridružen LRS in preko nje Titovi Jugoslaviji. Ustavodajna skupščina LRS je resničnost tega poslednjega dejstva podčrtala, silno podčrtala s tem, da je na svoji dopoldanski seji, ki ima za nas zgodovinsko važnost, sprejela v svojo sredo delegacijo Pokrajinskega narodno-osvobodilnega odbora za Slovensko Primorje in ji dala pravico, da sme s posvetovalnim glasom udeležiti se razprav, zlasti se razprav o Ustavi LRS, ki bo prej ali slej veljala tudi za nas, za prebivalstvo Slovenskega Primorja.

Z izvolitvijo Ustavodajne skupščine je ljudska oblast LRS formalno dokončno zgrajena. Poleg najnižjih krajevnih ljudskih odborov in vmesnih okrajnih odborov ter drugih organov ljudske oblasti imamo sedaj tudi njen najvišji zakonodajni organ. Ljudska oblast je torej v celoti tudi formalno zgrajena. Najvišja dolžnost vsakega državljan LRS in vse naše Jugoslavije je in mora biti, to ljudsko oblast ščititi, utrjevati, poglobljati, kajti ljudska oblast je ljudstvo, koristi ljudske oblasti so koristi ljudstva, zakoni ljudske oblasti so zakoni, ki jih je dalo ljudstvo v obrambo svojih pravic, zaradi česa je treba te zakone spoštovati in se po njih strogo ravnati. Kdor ne spoštuje zakonov ljudske oblasti, kdor se po njih ne ravna, dela proti interesom ljudstva, proti ljudstvu. Naj si nihče ne misli, da so to slučajno izrečene besede. Ljudstvo ima dolžnost svoje pravice ščititi in utrjevati.

Ljudska oblast ni in ne more biti površna, mehkužna, slabočna. Ljudska oblast ima nalogo, da ščiti sedanje in bodoče koristi ljudstva na vseh poljih socialne dejavnosti, na vseh poljih družbenega življenja. Ne more in ne sme dovoliti nobenemu, da bi na kakršni koli način spravljali v nevarnost pridobitve ljudske revolucije, pridobitve stoletnega boja našega ljudstva in vse narodov Jugoslavije. Te pridobitve so rezultat neznansko velikih žrtv, silnih bojov, ogromne količine dela vsega ljudstva. Ljudska oblast mora te pridobitve ščititi. Bilo bi le preveč neumnost, če ljudstvo ne bi uporevalo državne oblasti v svojo korist, potem, ko si jo je s tolikimi žrtvami in z ogromnimi napori priborilo. Te oblasti ne bo ljudstvo nikdar več izpustilo iz svojih rok, nikdar več ne bo ljudstvo dovolilo, da bi ta državna oblast še kdaj prišla v roke izkoriščevalskih razredov. Zato bo svojo oblast, t. j. svojo državo ščitilo in utrjevalo. Kajti ljudska oblast mora biti krepka in močnejša od vsake druge oblasti in neizprosna do vseh sovražnikov ljudstva. Zato pa, da bo ta oblast zares primerna in da bo ustrezala nalogam, katere mora rešiti, mora ljudstvo samo skrbeti, da bodo vsi organi ljudske oblasti, od najnižjih do najvišjih v rokah ljudi, ki se jim dolžnosti zavedajo, v rokah najiskrenjših prijateljev ljudstva, v rokah najboljših članov ljudstva, da bodo ti organi sestavljeni iz ljudi, ki bodo vedno in v vsakem primeru svoje osebnosti podrejali koristim skupnosti, koristim vsega ljudstva.

Naloga ljudske oblasti so ogromne.

Zaceliti mora vse rane starega, skrbeti mora za sedanjost in tudi za bodočnost. Priznati moramo, da vrši naša ljudska oblast te svoje naloge tako, kakor je v danih razmerah najboljšje mogoče. Stare rane se celijo hitreje nego v kateri koli državi, kjer ni oblast v ljudskih rokah. Kar se tega tiče, nam prednjači samo Sovjetska zveza, kjer je oblast v ljudskih rokah že celih 29 let. Ni daleč dan, ko bomo smeli ponosno povedati, da so rane starega že zaceljene.

Obenem gradimo svojo novo gospodarsko podlago in na njej naše novo ideološko nadstavbo. Vsa velika in tudi srednja produkcijska podjetja so že poddržavana, so torej v rokah ljudstva. Dohodki teh podjetij se uporabljajo in se bodo odlej vedno uporabljali v splošno ljudsko korist. Po vsej Sloveniji gradi naša ljudska oblast nova podjetja. Gradijo se tovadnen mobilov, tovarna luminija, velika jeklarna, Slovenija je že stopila na pot intenzivnega industrijskega razvoja.

Ob državnem produktivnem sektorju narašča naše novo zadržano gibanje, ki nima več pred seboj starega namena, da bi koristilo le zadržanemu, ki se ne omejuje in se ne zapira v ozke meje zadržanosti, marveč služi splošnim koristim ljudstva. To je naše novo zadržano gibanje, ljudsko zadržanost, ki se naslanja na državni gospodarski sektor in mu služi.

Zemlja se nahaja v rokah tistih, ki jo obdelujejo in je tako čvrsto v njihovih rokah, kakor ni bila še nikoli, in nihče nima namena to zemljo našim kmetom vzeti.

Šole se množijo in se boljajo. V LRS imamo danes že nad 50 gimnazij, medtem ko smo se morali prej za vsak gimnazijski razred boriti. Množijo se učni in znanstveni inštituti. Množijo se ljudske univerze. Zvečer se naše ljudstvo uči v večernih krožkih. Tako se razvija gospodarsko in kulturno. razvoj gospodarsko in kulturno.

To so sadovi ljudske oblasti. Sadovi poldrugega leta delovanja ljudske oblasti. Od tod pa nam je jasno pred očmi, kakšna bo šele naša bodočnost. Našemu ljudstvu bodo zvezde najjasnejše migljale.

Ali ni jasno, da moramo zaradi tega, že zaradi tega našo ljudsko oblast utrjevati? Ali ni jasno, da smemo biti ponosni na našo ljudsko oblast, po kateri se je mali slovenski narod, v družbi z vsemi ostalimi jugoslovanskimi narodi, povzpeli tako visoko, da danes kaže drugim velikim narodom pot, po kateri naj gredo, če hočejo tudi oni doseči, kar mi imamo?

Naša ljudska oblast je neomajna. Ostala bo ljudska in se bo še poglobljala. Skrbeti moramo, da bodo vsi deli naše ljudske oblasti enakovredni in enako krepki. Vzporedno z gospodarstvom mora naraščati tudi moč naše vojske. Vsak pošten državljan mora braniti vse organe naše državne varnosti, vsak državljan mora podpirati našo OZNO in njeno dejavnost v ljudsko korist. Mi vsi smo tu ena sama velika družina, ki ima enotne skupne interese, zaradi česar moramo te interese braniti in ščititi ne razdvojeno, ne ločeni po strankah, marveč združeni v skupni OF, ki je politični izraz naše splošne skupnosti.

To je ljudska oblast, oblast ljudstva, ki ima možnost, da samo upravlja SVOJO DRŽAVO, ki ima možnost samo urejati svojo usodo.

Naj se zategadelj nihče ne čudi, če bo naše ljudstvo to svojo državo, to svojo oblast z vsemi silami ščitilo in jo utrjevalo. Naj se nihče ne čudi, če je naše ljudstvo pripravljeno udariti po nosu vsakega, ki bi hotel vtikati svoje kremplje v naš ljudski vrt.

Marsikje, skoraj da povsod govorimo o ljudski oblasti in v zvezi s tem o naši državnosti sploh. Včasih si naši ljudje niti niso bili na jasnem, kako bi prav za prav vse svoje želje in težnje imenovali, naša osvobodilna borba, v katero smo šli v najtežjih dneh zgodovine slovenskega naroda, pa je jasno strnila vse te težnje našega ljudstva in pokazala, da je uredništev slednjih mogoča samo z bojem, v katerem si bo naše ljudstvo priborilo svojo ljudsko oblast.

Sedaj zaseda slovenski parlament, najvišji organ slovenske ljudske oblasti, ki piše bodočo usodo slovenskemu narodu v okviru jugoslovanske državnosti, to se pravi, da si je slovenski narod dovršeno zgradil svojo ljudsko oblast od najnižjih pa do najvišjih organov. Do tega nismo prišli lahko. Zato so v preteklosti padale težke žrtve, zato so padali tudi bazoviški heroji, zato so se borili tisoči in tisoči poznanih in neznanih partizanov. Narod je šel po težki poti, po kateri nas je vodila preizkušena Komunistična partija, tista napredna sila, ki pomeni vsem nam šolo patriotičnosti, šolo ljubezni in bratstva med narodi, šolo požrtvovanja, borbenosti in nenehne borbe za boljšo bodočnost delovnega ljudstva in je zmagal.

Primorci gledamo na zasedanje Ustavodajne skupščine s silnim ponosom in z zavestjo, da je tudi ta kos mučene slovenske zemlje doprinesel v dostojni meri k temu, da danes lahko svobodno voljeni zbor slovenskih poslancev po volji našega naroda, izpričani s krvjo tisočev in tisočev junakov, oblikuje našo bodočnost.

Delo Ustavodajne skupščine LRS pomeni v razvoju našega naroda zgodovinski kamen ali dobesedno, kakor je rekel v svojem govoru tovariš Edvard Kardelj: »Zgodilo se je, kar je predvideval Ivan Cankar: »Ljudstvo si je napisalo sodbo samo, ni mu je pisal ne frak in ne talar.«

Toda že v začetku svojega dela je slovenski parlament občutil, da mu nečesa manjka, da manjka ljudi od slovenske obale, da manjka ljudi z našega Krasa, iz Vipavske doline in da jih ni od Trsta, od Gorice. Toda delo mora naprej, krivice bodo prej ali slej izbrisane, svobodna Slovenija pa bo, kakor je dejal v uvodnih besedah slovenski pesnik Oton Župančič, delala za vse: »Dokler pa jih še ni med nami, jih zastopajmo mi in jim zakličimo, da je njihova pravda naša pravda in ostane naša pravda, dokler se ne doseže tako, kakor terja pravica na podlagi trdih, neizpodbitnih dejstev.«

Toda še več. Na predlog ljudskega poslanca Rudolfa Hribernika je Ustavodajna skupščina povabila na zasedanje delegate Slovenskega Primorja in jim dala posvetovalni glas. Med drugim je ljudski poslanec Hribernik dejal: »Primorsko ljudstvo se je borilo za dosledno, najnaprednejšo demokracijo, kakršna je uredništevna v naši svobodni Jugoslaviji, za dosego največjih ljudskih pravic, za ljudsko oblast, ki si jo je tudi v coni A že med osvobodilno borbo ustvarilo, in ki so mu jo potem vzeli prav tisti zavzniki, s katerimi se je to ljudstvo rano ob rami borilo. Primorsko ljudstvo bi moralo biti že zaradi vsega tega že sedaj zastopano po svojih poslancih na zasedanju naše Ustavodajne skupščine. Ker pa se volitev v Ustavodajno skupščino ni moglo udeležiti, ker mu tega na mirovni konferenci še niso dovolili, ker se je rešitev vprašanja Primorske zavlekla in ker moramo vsaj mi razumeti vso upravičenost zahteve primorskega ljudstva, da bi bilo združeno v Sloveniji in preko nje v Titovi Jugoslaviji, predlagam in sem prepričan, da izražam s tem misli in želje vseh poslancev, k poslovnemu dopolnitev.« In je podal svoj predlog.

S tem so dobili delegati Primorske, katere je vodil predsednik Pokrajinskega narodno osvobodilnega odbora France Bevk in med katerimi so bili tajnik Pokrajinskega narodno osvobodilnega odbora Puc Boris, Ivan Regent, član PNOO, Perovšek Franc, tajnik PPNOO, Beltram Julij, tajnik goriškega okrožja, Vodopivec Albin, član Okrožnega odbora Osvobodilne fronte in ostali.

V treh dneh svojega dela je Ustavodajna skupščina zacementirala prve temelje slovenskemu parlamentu. Na prvem zasedanju sta govorila predsednik Prezidija Slovenskega narodno osvobodilnega sveta Josip Vidmar in ljudski poslanec, pisatelj in pesnik Oton Župančič, ki sta v svojih govorih pred vsem izražala velikanski pomen dela slovenskega parlamenta.

Na drugem zasedanju so govorili tovariš, Edvard Kardelj, Boris Kidrič, Miha Marinko in drugi. Izvajanja velikih sinov slovenskega naroda so bila pred vsem posvečena delu in zopet delu slovenskega naroda. Tovariš Edvard Kardelj je med drugim dejal: »Rezultat te nove na-

nega dvoma ni, da se lahko naše delovne množice na svoji življenjski praksi vsak dan bolj prepričujejo, da sta naša oblast in naš način gospodarstva najbolj ustrezna njihovim resničnim koristim. Nobenega dvoma ni o vsem tem, toda hkrati tudi ni nobenega dvoma, da mi danes šele polagamo temelje resničnemu blagostanju in da tako polaganje temeljev zahteva od nas mnogo znoja, mnogo naporov, mnogo žrtv in mnogo pritrgovanja.

Predsednik vlade LRS Miha Marinko je podal obširno poročilo o doslej doseženih uspehih dela v Sloveniji in jasno nakazal pot v bodočnost.

Kot zastopnik primorske delegacije pa je govoril tovariš Bevk France, ki je med drugim dejal: »Slovensko Primorje je že od nekdaj zavestno čutilo, da je sestavni del celotnega slovenskega ozemlja. Važni dogodki tega stoletja, posebno pa prva svetovna vojna so primorsko ljudstvo bolj kot kdaj postavili pred vprašanje narodnega obstoja. Prav v najbolj nevarnih dneh je po svojem zadr-

Ljudski odposlanci so z navdušenim ploskanjem pozdravili naše primorske zastopnike.

žanju jasno izpričevalo svoj narodni program, ki mu ga je narekoval politični in gospodarski razvoj preteklega stoletja. Nadalje je tovariš Bevk podrobneje orisal zločinsko delo sovražnikov naše svobode in dejal: »Nasprotniki naših teženj so v veliki zmoti, ako mislijo, da bodo s takimi sredstvi uklonili primorsko ljudstvo. Prav zaradi tega se še z večjim hrepenenjem ozirajo čez mejo ne samo Slovenci, ampak tudi italijanske protifašistične množice. Da ima danes Slovensko Primorje že to možnost, bi po svojih zastopnikih v poročilu soglasno izreklo, da gleda v novi Jugoslaviji izpolnitev svojih teženj. Izreklo bi ga s tem novi ljudski oblasti. Izreklo ga bo kljub temu s svojo nadaljnjo borbo za priključitev. Svoj govor je tovariš Bevk zaključil: »Primorsko ljudstvo ne bo mirno, ne docela srečno vse dotlej, dokler ne bo poslednji primorski človek pod našo skupno streho.«

Tako je delala naša Ustavodajna skupščina na svojem prvem zasedanju, ki se je končalo v sredo 20. t. m. V tem času je bil izvoljen tudi Prezidijski Ustavodajne skupščine Ljudske republike Slovenije, kateremu predseduje Vidmar Josip, za predsednika Ustavodajne skupščine pa je bil izvoljen bivši minister za prosveto tovariš Ferdo Kozak, v vlado pa je bila kot minister za prosveto sprejeta tovarišica Lidija Šentjura.

Primorsko ljudstvo je ponosno na svojo prvo Ustavodajno skupščino, ponosno je pred vsem zato, ker vidi v njej plod svojega boja in ker vidi, da ta boj ni bil brezuspešen, ampak da je bil to plodovit boj, ki nam bo vsem v bodočnosti prinesel uspehov. Danes sicer stojimo šele na začetku graditve in ustvarjanja nove države, ki mora postati domovina vseh, tudi nas, ki danes še nismo dokončno priključeni k Jugoslaviji in tudi tistih, ki se morajo boriti proti policijskemu terorju naših bivših vojniš zaveznikov v coni A. Primorska nikdar ni čakala, kdaj ji bodo podarili svobodo, ampak se je vedno krčevito borila in tako se bori tudi danes, ker ve, da je to plemenit boj, boj, v katerem se odraža vsa velika ljubezen do domovine Jugoslavije, obenem pa pravica, da si tudi naše ljudstvo končno samo vlada.

Tov. Miha Marinko poroča o delu vlade ERS.

Ljudski odposlanec tov. Boris Kidrič govori.

Po demokratičnem svetu

IZ SLOVENIJE

Prekmurje se je v celoti odzvalo s predajanjem krompirja v udarniškem tednu za odkup krompirja. Po cestah proti železniškim postajam se pomikajo vozovi. Prekmurci vozijo krompir za vojsko za druge republike, kjer ni bilo pridelka, v povračilo pa bodo dobili to, česar doma nimajo, blago in druge vsakdanje potrebnosti.

Še ta mesec bo odprt v Mariboru novi most čez Dravo. Pričeli so ga graditi letos v juniju in za uspešno gradnjo in predvsem za nezasišano hitrost imajo največ zaslug prebivalci sami, ki prostovoljno opravljajo skoraj vsa težka dela pri gradnji mostu. Dnevni promet čez most bo znašal najmanj 6000 oseb, uporabljali ga bodo predvsem delavci tekstilne industrije, ki bodo hodili na delo in iz dela po najkrajši poti.

V bližini Maribora se gradi tovarna avtomobilov in tovarna aluminija. Resnično v Sloveniji se ustvarja nov svet, z delom in poletom delovnega ljudstva, ki si ustvarja bodočnost.

Bliži Ljubljane se gradi velika jeklarina. Pomen razvoja težke industrije nam mora biti pač jasen. Ustvarila se bo težka, ki bo dala razvoj lahki industriji, vse v povezanosti pa bo produciralo za ljudstvo neobhodno potrebne izdelke. To je smer našega narodnega gospodarstva sedaj, ko je ljudstvo postalo lastnik svoje zemlje in njenega bogastva.

Kulturna ekipa XIV. divizije, mladina ka-partizana Kajuha — Destovnika in se in prebivalstvo je obiskalo grob pesnikove poklonilo. Njegove pesmi so pesmi nam vseh, ki smo vstali iz upora v sončno svobodo, brez veri, prosti in resnični ljudje.

Študentovska mladina v Ljubljani je imela svoj III. kongres. Mladinci in mladinke so opravili okrog četrtilijona prostovoljnih udarniških ur. Vse to je znamenje, da si je mladina izbrala pot, ki vodi više in više in je mladine vredna.

Mariborski otok je zavarovan z novim nasipom. Drava, ki je otok izpodjedala in odnašala, je ukročena. Lahko dere tam, kjer so ji odkazali strugo fantije iz Ptuskega polja in Prekmurja, ki so pri gradnji zaposleni.

V Mariboru tekmuje — hranilnica. V tednu za štednjo je izvedla kampanjo, ki bo imela uspehe v najbližji bodočnosti. Zaupanje ljudstva, ki ga denarni zavodi sedaj uživajo, je najlepši dokaz o uspešnem in pravilnem delu.

Rudarji Zagorja so postali zmagovalci v tekmovalstvu in prejeli prehodno zastavo. Med njimi je 49 udarnikov dela. Prav v nobeni državi, kjer demokracija ni doma, kjer delavca izkoriščajo, ni udarnikov.

Ustanovil se je Kmetijski znanstveni zavod Slovenije s sedežem v Ljubljani, ki bo imel nalogo proučevati izboljšanje kmetijske proizvodnje.

PO JUGOSLAVIJI

Goličave v Črni gori bodo dobile sveže lice. Izvršuje se ljudsko masovno pogozdovanje, kar predstavlja eno najvažnejših gospodarskih vprašanj.

V mestu Boru gradijo in obnavljajo tovarno za predelavanje bakra in električnega materiala. Bo to najmodernejša tovarna in delavci samoiniciativno sodelujejo.

V Čakovcu so obnovili tovarno konzerv, ki je bila v vojni uničena. Montirajo stroje in drugi mesec bo tovarna že pričela obratovati.

V Slavoniji se je zgradil nasip z masovnim sodelovanjem ljudstva. Vrednost storjenega dela znaša 3.300.000 din. Polje je obnavljano pred nevarnostjo poplav. Ravnotako so v Jelas-Polju očistili vse odvodne kanale in izpeljali 16 tisoč kubikov zemlje v dva tisoč delovnih dnevih.

V okrožju Slavenska Požeja so končali z jesensko setvijo. Mnogo so pripomogle traktorske postaje, ki so opravile čuda veliko delo. Stroji so se izkazali v rokah delavcev za velike prijatelje, ki človeku lajšajo težko delo in mnogo prihranijo truda.

Te dni so bila zaključena dela pri gradnji moderne cestišča na cesti Varaždin—Zagreb na 25 km dolgem odseku, kjer se je pričelo delati v juniju. Potrosilo se je 3500 ton cementa, 2000 ton granitnih kokov, kamioni so prevozili pol milijona kilometrov in še mnogo drugega. Gradbeni stroški so znašali 53 milijonov dinarjev.

V Ljudski republiki Makedoniji gradijo mostove in to na številnih krajih. V Bitolskem okrožju so v letošnji gradbeni sezoni popravili nad 100.000 kvadratnih metrov cest. Prebivalstvo je prostovoljno prispevalo z vrednostjo svojega dela preko 4 milijone din.

Na povabilo Zveze književnikov Jugoslavije je iz Moskve prispela delegacija sovjetskih pisateljev, ki se udeležuje prvega kongresa književnikov Jugoslavije.

ZIVLJENJE V EVROPI

Komunistična partija Češkoslovaške se zavzema za izvedbo vladne dveletke. V ta namen je bila organizirana gospodarska konferenca, ki predvideva vključiti v izvedbo načrta vse rezervne delovne sile, povečati proizvodnjo do zadnje možnosti, kjer se bo tekmovalje ljudstva spremenilo v gonilno silo povečanja proizvodnje.

Blok demokratičnih strank v Romuniji je dosegel veliko volivno zmago. Volitve so potekle v najlepšem redu.

V Moskvi je predsednik Vseveznega društva za kulturno sodelovanje ZSSR z inozemstvom Kamenov, sprejel Rooseveltovega sina in mu priredil slavnosten sprejem.

Po vsej Poljski so zbrali za obnovo prestolnice Varšave nad 100 milijonov zlotov, poleg tega so posamezne organizacije in združenja zbrale velike vsote za gradnjo lastnih poslopjij za družine brez stanovanja.

Te dni je bilo otvoreno v Tirani zasedanje Ljudske skupščine Albanije. Razpravljalo se je o nizu zakonskih odločb, ki se nanašajo na delovanje posameznih ministrstev LR Albanije.

Novo poplave v Albaniji

Tirana, 19. novembra. ATS poroča: Zjutraj 16. novembra je prišlo v nekaterih albanskih mestih do novih poplav. V Skodri je voda reke Kiri porušila nasip in povzročila veliko škodo. V Lušni, Fieru in Vlora je voda vdrla v hiše in delavnice v višini pol metra.

Povzročena je bila velika škoda na hišah, upravi, žitu itd. Zaradi zadnjih poplav je zlasti trpelo obdelano zemljišče. Prekinjene so tudi posamezne prometne zveze. Ljudske oblasti so takoj podvzele vse ukrepe za pomoč prizadetemu prebivalstvu in so vzpostavile promet.

Boj za pravico po svetu

Bivši trgovinski minister ZDA Henry Wallace je izjavil, da svet vidi v Ameriki središče reakcije. Izjavil je dalje, da bo storil vse, da bo dokazal naprednemu svetu, da so v ZDA še sile, ki morejo prisiliti reacionarje, da ne pojdejo predaleč, bodisi v notranji bodisi v zunanji politiki.

Poljski časopis »Glos Ludu« je objavil članek, v katerem poudarja, da predstavlja Vatikan ne samo versko, temveč finančno moč, ki temelji na velikanskem bogastvu, ki je naložen v deželah Amerike in Evrope. Vatikanski kapital je tesno povezan s kapitalističnimi trusti Amerike.

Holandski imperialisti se z vsemi silami branijo priznati neodvisnost Indonezije, ki je bila kolonija, katero so vneto molzli, danes pa se domačini bijejo za neodvisnost.

Indijski voditelj Gandhi je izjavil, da se bodo nemiri v Indiji toliko časa nadaljevali, dokler bodo v Indiji britanske čete. Izgleda torej, da Angleži v svojih kolonijah niso ravno najbolj zaželeni.

Japonsko delavstvo zahteva odstop vlade, ki je popolnoma reakcionarna in fašistična. Delavstvo sveta torej budno pazi na nevarnost, ki je v preteklosti storila že toliko zla.

Pristaši ljudskega gibanja Elasa so vrgli v Grčiji v zrak tri mostove in so se spoprijeli v več krajih z vladno monarhifašistično vojsko.

V Kairu, glavnem mestu Egipta, so bile demonstracije, kjer je ljudstvo vzklikalo: »Dosti je imperializma! S krvjo si bomo odkupili svojo neodvisnost!« Torej so Angleži zelo priljubljeni pri egiptemskem ljudstvu.

V Trstu je prehranjevalni sistem obupen. Odgovorna ZVU ni ukrenila ničesar za pošteno razdeljevanje najnujnejših življenjskih potrebščin.

Oblasti ZVU so odredile, da vse šole, kjer je v njihovih prostorih Titova slika, ne bodo dobile kuriva. S kakšnimi smešnimi rečmi se peča »demokratična« ZVU!

Kier ni demokracije

ZAVEZNIKOM, KI POŽIGAJO NAŠE KNJIGE

V Istri nas je doletela vest, ki je do dna razburkala našo pošteno in preprosto verovanje v tisto tolikanj razbodbano »zapadno demokracijo«.

Požgali ste — kot smeti — naše knjige, revije, zastave in slike naših voditeljev!

Verjeli smo prej v vašo kulturo — verjeli v vašo civilizacijo! Komaj smo čakali, da boste prišli na Primorsko, da se osebnostno spoznamo z vami — s tistimi — ki so se nazvali naši veliki zavezniki — se istotako borili proti fašizmu — ki nam ni pustil niti govoriti več — ki je požgal naše kulturne ustanove, naše knjige in časopise, zapiral tiste, ki so jih pisali! V črno srjaco oblečeni sin rimske volkulje je svoj jetični izmeček pljunil v usta rdečeličnemu otroku sončne Vipavske doline — da bi mu zastrupil to zdravje, to mlado kipečo življenje, te velike in tja v daljavo hrepeneče oči — ker je spregovoril v našem jeziku — ker je v svoji otroški miselnosti veroval v svojo domovino. Padli so na Bazovici štirje primorski mladinci — štirje veliki Primorci, ker so potom knjig pozivali na odpor proti črni krivici — padel je Gortan iz Istre za isto misel. Padali so primorski partizani — kurirji — ki so skozi zasede prenašali slovensko besedo, tiskano v tesnih podzemskih bunkerjih od ljudi, ki so trpeli veliko telesno lakoto in bedo — a duševne, knjižne niso mogli, ker so se zavedali, da Primorcem in vsemu narodu kaže pot v svobodo iz fašističnega suženjstva.

In vi ste na vse to pljunili, pljunili na veliko trpljenje mučeniškega primorskega ljudstva, pljunili na veliko verovanje v vas — zaveznike — pljunili — kot črni sin fašističnega Rima naravnost v usta — narodu — ki ima danes rad svojo knjigo in časopise — kot ima rad vse dobre in odkrite ljudi vsega sveta — kot je imel rad in je spoštoval — tudi vas zaveznike — do sedaj!!! Ugasnil je blešč navdušenja za vašo »demokracijo« v obeh primorskega ljudstva — ugasnil v dimu gorečih knjig in zastav — v smešnišču — kamor ste odpeljali in nato požgali tiskano besedo tistih, ki so po skaloju, gozdovih in tesnih grapah Primorske — s srčno krvjo umivali madeže, ki jih je črni fašizem delal po naši sveti zemlji — da bo seme vsejano v tako očiščena tla — vzkalilo čisto in zdravo — in rodilo zdrav in po tujkah neokuzen slovenski sad.

Da si bomo na jasnem

Brezobzirno, do miru in bratskega sodelovanja med narodi sovražno razpoloženo delo zastopnikov zapadnega imperializma in njihovih satelitov vedno jasne kaže, da tem ljudem ne gre za pošteno delo, ampak pri vsaki svoji akciji še bolj globoko razgalijo svojo vsiljevalno politiko. Če si ogledamo samo nadaljevanje razprave o Trstu, bomo jasno videli, da zapadnim imperialistom ne gre za to, da bi zastopali niti interese demokratičnih jugoslovanskih narodov, niti interese demokratičnega italijanskega naroda, ampak jim gre zgolj za netenje sovraštva in spora na tem kraju Evrope. Jasno so pokazali, da je zapadni imperializem, v nasprotju z vsemi načeli, ustvarjenimi s krvjo v času borbe proti fašizmu, začel borbo za kolonialno politiko, zato da se vzame demokratičnim množicam pravice, začel enostavno borbo za oblast guvernerja.

Enake zaključke lahko napravimo ob dejstvu, da je ameriška misija zapustila Albanijo, deželo, ki je prav takoj stopila na pot temeljitega demokratičnega razvoja in da je ob tem začel ves imperialistični aparat blatiti mlado Albanijo. Med to spada tudi samopašno kretanje angloameriških vojnih ladij po albanskih teritorialnih vodah, ki se jih da primerjati nesramnemu preletavanju jugoslovanskega teritorija po letalih istih držav pred nedavnim. Vsa ta dejstva imajo en sam namen. Ustrahovati demokratične množice, ki nečesto biti več igračka imperialistične igre, ter dajati poguma še preostalim reakcionarnim eksponentom v dotičnih državah.

Treba je vedeti, da narodi pred nasiljem niso nikdar klonili, da se je proti nasilju nemškega in italijanskega fašizma dvignilo ljudstvo vsega sveta in da so iz te borbe izšli zmagovalci narodi Sovjetske zveze, Jugoslovije itd., vsi narodi, ki so globoko razumeli pojem borbe proti fašizmu, borbe, ki je dobila neizbrisen pečat domovinske vojne. Ni treba, da hodimo daleč in da iščemo primerov za to, kako se ljudstvo bori proti nasilju, ko imamo pri nas doma svetle, herojske primere upornosti primorskega ljudstva, ki ne samo, da ni klonilo fašističnemu nasilju, ampak je skozi 25 let kljubovalo in je v času osvobodilne vojne pomagalo zadati fašizmu smrtni sunek.

Tak način politike zapadnih imperialistov se potem odraža na vseh sejah in skupščinah, kjer se govori o bodočem miru. Jugoslovanski delegat Vladko Popovič je Generalni skupščini jasno povedal, da vsi tisti, ki nastopajo proti sozgodnosti velikih sil, skušajo organizacijo Združenih narodov spremeniti iz organa skupnega reševanja mednarodnih vprašanj v organ, v katerem bi neke države diktirale svojo voljo drugim.

Tudi v Juljski Krajini dobiva taka politika zapadnega imperializma po njihovih eksponentih, angloameriški okupacijski oblasti v coni A tako obeležje. Nenasitna samopašnost okupacijske oblasti, ki predstavlja samo instrument v rokah zapadnih imperialistov, ni mogla niti vzdržati toliko časa, da bi bil sklenjen svetovni mir, ampak že danes kaže svojo izrazito naklonjenost nanram fa-

šističnim elementom in odkrito nasprotovanje demokratičnim slovenskim in italijanskim množicam. Način oblasti v coni A je po dejanju ZVU protiljudski, prav tako kot je protiljudska vsa politika zapadnega imperializma in potem moramo razumeti, zakaj so nerazpoloženi do ljudskih držav, kot so Sovjetska zveza, Jugoslavija, Albanija itd. samo zato, ker te države ščitijo interese delovnega ljudstva. Barbarski odvzem Ljudskega doma, stare trdnjave demokratičnih Goričanov, govori za to, da hoče današnja okupacijska oblast dostojno zamenjati bivšo italijansko fašistično imperialistično strahovlado, ki je svoj režim v Juljski Krajini začela s podobnim dejanjem, namreč s požigom Narodnega doma v Trstu.

Zmagovalci Ljudske demokratične države pa grade in utrjujejo pridobitve osvobodilnih bojev, grade in obnavljajo svojo domovino. Poleg Sovjetske zveze lahko rečemo, da je Jugoslavija in njeni narodi napravila najbolj odločilno pot, da enkrat za vselej zapre v svojo deželo vrata izkoriščevalcem delovnega ljudstva, sovražnikom ljudske svobode in da potrjuje svojo pripravljenost, da žrtvuje vse, da bo povsem gospodarsko neodvisna domovina srečnih delovnih ljudi.

Potrnilo za to je tudi graditev državnosti v poedinih republikah Jugoslavije, državnosti, ki naj v okviru Titove Jugoslavije uredi življenje po poedinih republikah. Skupščina Ljudske republike Slokenije je že pričela s svojim delom in že prvi dan dostojno pokazala vso velikost svojega dela, obenem pa v besedah ljudskega poslanca pesnika Župančiča povedala, da bo dosledna borbi za združitve vsega slovenskega naroda:

»In če se še enkrat ozrem po vas, priključiti tovariši in tovarišice, zagledam nenadoma med vami tudi tiste, ki jih še ni tu, ki pa bodo prišli, prav gotovo da bodo, prej ali slej, da se oglasi tukaj tudi kipeenje morja in skrivnostno petje gosposvetskega zvona. Ko se nam pridružijo tudi tisti, ki so se borili in se še neizprosno bore za Primorje in Trst, za Korosko in samoodločbo na lastnih tleh. Dokler pa jih še ni med nami, jih zastopajmo mi in jim zakličimo, da je njihova pravda naša pravda in ostane naša pravda, dokler se ne doseže tako, kakor terja pravica na podlagi trdih, neizpodbitnih dejstev.«

Drug velikanski dokaz, da nam predstavlja nova Jugoslavija domovino, ki vedno bedi nad našo usodo, nad usodo Primorja pa je ta, da je skupščina LRS dala že danes možnost posvetovanja še tovalnega glasu v parlamentu in s tem dala danes možnost posvetovanja še nepriključenim delom Primorske, ki bodo v kratkem svobodno zaživel v mejah Titove Jugoslavije.

Že s temi dejstvi je slovenski parlament dokazal, da so v njem ljudje iz ljudstva, da se bo v tem parlamentu odražal delovni napor naših ljudi, zmagovalje naših ljudi in uspehi vsega slovenskega naroda. Slovenski parlament je dokazal že na svojem prvem zasedanju, da se danes vsak v njem zaveda, da se je bila borba za ta parlament tudi v

boju tolminkih puntarjev in bazovskih junakov ter herojski udeležbi primorskega ljudstva v domovinski vojni.

Drug veličasten dokaz živega nasprotja med razdiralnim delom imperialistične politike in med ustvarjalnim delom nove Jugoslavije pa je zasedanje četrtega plenuma Glavnega odbora Enotnih strokovnih zvez delavcev in nameščenecv Jugoslavije. V istem času, ko stotisočci delavcev v imperialističnih državah stavkajo boreč se za kruh in življenje, ko kolonialna ljudstva bijejo z žrtvovanjem svojih življenj boj z guvernerskimi policijami na življenje in smrt, v istem času postaja delovno ljudstvo Jugoslavije z dneva v dan trdnješi nosilec srečnejše bodočnosti narodov Jugoslavije.

Zaostala, industrijsko nerazvita Jugoslavija, ki je bila po zaslugah bivših protiljudskih režimov žrtev najbolj ogabnega izkoriščanja, stopa pod vodstvom delovnih množic na pot industrializacije. Kakor so delovne množice vse Jugoslavije s svojim dosedanjim delom, prezirajoč vse napore, znale odpraviti glavne sledove fašističnega uničenja, tako so danes trdno odločene, da izvrše svojo novo, borbena nalogo: industrializacijo Jugoslavije, kar je predpogoj za njeno neodvisnost in za lepše življenje množic Jugoslavije.

Tak je bil tudi osrednji pečat zasedanja četrtega Plenuma Enotnih sindikatov, ki je prinesel celo vrsto zdravih sklepov o načrtnem gospodarstvu in nalogah sindikatov. Na tem zasedanju je govoril tudi predsednik gospodarskega sveta in minister Zvezne vlade Boris Kidrič, ki je med drugim dejal:

»Dokaz, da je vaš plenum pravilno razumel ta zelo važna vprašanja je dejstvo, da si je vzel za svoje geslo ravno besede maršala Tita o industrializaciji in elektrifikaciji naše države, ker je razumel, da to pomeni krepitve naše države, utrjevanje njene neodvisnosti, kakor tudi pot k ostvaritvi zgodovinske naloge delavskega razreda, ukinitve izkoriščanja človeka po človeku.«

V svojih nadaljnjih izjavanjih je tovariš minster predvsem naglasil važnost zavestnega izpolnjevanja sedanjih nalog v našem gospodarstvu, ker si brez slednjega ni mogoče zamisliti uspešnega načrta za leto 1947. Prav tako pa je važna nenehna dnevna kontrola delavstva nad proizvajanjem v podjetjih, nad reševanjem dnevnih nalog.

Posebej pa je za vso mlado Jugoslavijo važno vprašanje vzgoje ljudi, dvig kadrov, ki bodo postali jutri gospodari strojev, vodje oddelkov in tovarn, katere bodo narodi izgradili. Naloga delavcev je, da postanejo mojstri, da postanejo strokovnjaki, da izvežbajo mlade ljudi, tisoče in tisoče novih strokovnjakov, ki bodo znali voditi novo industrijo v bodočih letih.

Če tako spremljamo dogodke, ki se dnevno razvijajo okoli nas, potem se tudi mi sami moremo učiti in oboževati z znanjem in vse to uporabljati pri reševanju naših dnevnih nalog, ki jih pred nas postavlja naše neumorno delo za priključitev Primorske k Titovi Jugoslaviji.

Ali občutite, zavezniki, kaj ste nam s tem napravili?!

Vsa Primorska obnavlja danes knjiznice, ki jih je fašizem razdejal. Ponekod prihajajo na dan knjige, ki so po dvajset let bile zakopane v zemlji — kot zaklad! Kot take jih je narod čuval in jih danes izgrebel — morda celo malo pokvarjene, plesnive — ti jih vseeno s ponosom pokaže: Glej naše zlato!

Srečali smo v Istri delavca — z naganbanim razoranim obrazom. Trpljenje je na njem zapustilo globoke sledove — le oči so polne življenja. »Osemindeset let mi je,« pravi, »pa sem od teh že trindeset let jokal, jokal in trpel za to zemljo in za našo besedo. S solzami sem se umival; ker jih je bilo več kot vode — tako gorje nam celo je povzročil fašizem. Sledili so nam celo v hiše in poslušali, če doma govorimo slovensko, našim otrokom so v šolah dajali denarne nagrade zato, da bi doma s starši govorili italijansko. Obdržali in očuvali smo takt naš jezik, pa vidimo, da je na Primorskem še — fašizem!«

V majhni vasi Bertokih pri Koprui imajo trikrat na teden tečaj za slovensščino, katerega obiskuje 20 Italijanov in 20 Slovencev, imajo tudi pevski zbor, kjer je tudi polovica italijanskih tovarišev, pa še godbo in knjižnico — SIAU je to, ki zelo dobro deluje. Italijanski tovariši pravijo: »Naši slovenski tovariši razumejo že vsi naš jezik, mi se bomo pa njihovega naučili, da bomo lahko skupno peli naše in njihove pesni.«

Kot je srednjeveška inkvizicija sežgala velikega Galileja — kateri je res zgorel na gmadi, ostala pa je — resnica, ki jo je pisal. — Tako bo tudi na tem ozemlju nemogoče sežgati — tudi če bi se jo polilo z bencinom, idejo bratstva v SIAU! Če mogoče komu ni po volji to bratstvo, da sežiga knjige in zastave, ki so zunanji vidni znaki — si pa s tem ne bo očistil poti do ljudskih sre, ali pa še manj, da bi ga tako pridobil. Ljudstvo danes zelo dobro vidi in sodi — po dejanjih — in ker vidi, da so taka dejanja naperjena — proti njegovi svobodi — postaja čuječe in opretno, ter verjame le resničnim demokratičnim dejanjem!

Ni z nasiljem, požigi, zapori in streljanjem talcev uklonil fašizem Primorcev, enako jih ne boste vi — zavezniki s podobnimi dejanji. Preveč občuti primorsko ljudstvo danes v svobodi lepoto tiskane besede v svojem jeziku! Pretrd je bil jarem suženjstva — pretesne vezi na rokah, katere je nosila vsa Primorska, da bi danes sprejela — vašega — ker vse preveč smrdi po prejšnjem. Le takt ko boste tudi pri nas uvedli res pravo ljudsko demokracijo, bomo v vas ponovno videli — zaveznike — za zdaj pa ste to besedo v naših očeh in v našem mišljenju — preveč omadeževali!

Pagon Andrej-Ogarev

Svetovna sindikalna federacija je izdala poročilo s podpisom Louisa Sallanta, ki protestira v zvezi z novim silovitim valom terorja v Španiji in zahteva, da podvzame organizacija ZN takojšnjo in odločno akcijo proti Francovemu režimu.

V poročilu je rečeno: »Špansko ljudstvo preživlja nov silovit val terorja pod Francovim režimom, ki mu je izpostavljeno že leta. Arretacije, mučenja, smrtne kazni na podlagi kratkega sodnega postopka — vse to se vsak dan množi. Val terorja zajel vse družbene razrede brez razlike, toda očividno je borbena sindikalno gibanje — ki je bilo vedno na čelu borbe za svobodo — zadeto na najbolj zverinski način.«

Pričakujejo, da bo pričelo 21. novembra stavkati nad 400.000 rudarjev v rudnikih smole, ker je predsednik sindikata rudarjev Luis objavil, da se 20. novembra popolnito prekinja pogodba med delavci in vlado ZDA. Vlada ZDA upravlja in izvaja nadzorstvo nad rudniki smole, in sicer od tedaj, ko je izbruhnila stavka v poletju letos.

Reuter poroča, da je ameriško ministertvo objavilo, da je podpisal zvezni sodnik izredno naredbo — z namenom, da bi preprečil bližnjo stavko 400.000 rudarjev.

Kakor poročajo iz Pittsburga, je tam pričelo že tri dni pred predvidenim rokom stavkati 3000 rudarjev v rudniku, ki je last družbe »Pittsburg Consolidation Coal-Company«.

Doslej stavka že nad 20.000 rudarjev.

Večina konservativnih listov sporoča, da nameravajo laburistični »uporniki«, ki so podpisali amandement, umakniti svojo podpisane ter da jih ne bo več kot 20 glasovalo za amandement proti zunanji politiki. Vendar pa dejanski položaj izgleda takole:

Po zadnjih podatkih znaša skupno število »upornikov« - podpisnikov najmanj 75.

Po vesti AFP so osvobodili pripadniki Elasa od monarhifašistov Cavalari v bližini Langada v področju Comotin.

Prav tako javljajo, da se je pripadnikom Elasa posrečilo po večurni borbi osvoboditi veliko število vasi, v katerih uvajajo ljudsko oblast in postavljajo telefonske proge.

Ameriški vojaki so v goriskem Ljudskem domu aneli ljudske embleme in v dvoran obesili Mussolinijevo sliko. Kdo ve, če bo 88. ameriška divizija dobila zato kakšno odlikovanje, ker izvršuje tako podle in vsakega civiliziranca ne vredne akte.

Naša mladina gradi cesto v Nemški Rut „Prvič v zgodovini delamo zase“

PRAV V ČASU ZASEDANJA USTAVODAJNE SKUPŠČINE LR SLOVENIJE NAŠA MLADINA NA ČELU VSEH DELOVNIH MNOŽIC PRIMORSKE Z NEZLOMLJIVIM DELOVNIM ELANOM, S PODVOJENO SILO POTRJUJE, DA ŽIVE TUDI TUKAJ SVOBODNI TITOVİ LJUDJE, KI SI SICER S TRDIM, TODA VEDRIM DELOM USTVARJAJO LEPSO BODOČNOST IN SI UTIRAJO POT V SVOJO DOMOVINO TITOVO JUGOSLAVIJO

Primorska zemlja, dežela silnih naporov, dežela odločnih ljudi, ki morajo ustvariti po vsem, kar so doživeli, nekaj novega, boljšega, trdnega in neporušljivega. Pokopana je globoko preteklost, ubijajoča misel, da je tujec gospodar, se je ob ustvarjanju stotisočev izgubila kot kaplja vode v suhi pesek.

Mladina je tista, ki lahko največ pričakuje in to upravičeno. Pred sabo ima razgrnjeno življenje, ki se ga mora polastiti in osvojiti. Kako si to razlagamo, kako padajo pod udarci mladih pesti pregraje, kako se v ognju dela kali jeklo — novi človek nam govori, mladina sama. Prisluhnite:

Bohinjsko jezero.

Tu na tej strani so doma hribovci, rutarji, ljudje, ki so po svojih prednikih prisilili težko dostopne terene, da so se jim uklonili, ki so si tu postavili domove, obdelali polje, trebili senožete. Zmagali so narodo in ji zavladali. Le potoku Koritnici, ki preskakuje skalne gmote, so prizanesli, zato brezskrbno šumlja in se peni.

Ob Koritnici, proti njenemu izviru teče pot, malo večja od stéze, ki spaja vas Koritnico z vasico Nemški Rut. Pol ure hoda naprej od Nemškega Ruta leži še vas Grant in tu se pot konča, kakor da je tu konec sveta. Zadnja žilica, vijugasta in skoraj neznana, po kateri teče življenje osamljenih ljudi v živahen, pester svet — v dolino. To je cesta 240 vaščanov Nemškega Ruta, ki prodirajo in se jim hoče življenja kakor nam vsem.

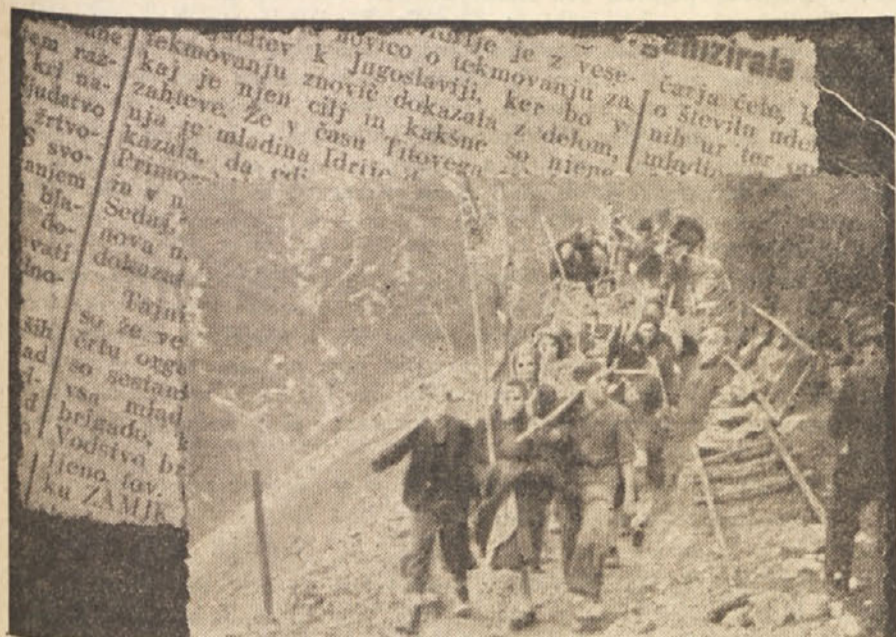
Ta velika želja ni nič čudnega, saj se nam vsem hoče svetlih, širokih cest, ki naj bi peljale v prostost in bodočnost. To je želja, ki se nam je porodila v najtežjih trenutkih, ko so zašumele hoste in zaropotale strojnice v zverinske osvajače naše zemlje in tudi tega prostora pod skalnatimi planinami, ki so stoletja poslušale vriske in odmeve slovenske materine besede. Kaj se dogaja danes tam?

MLADINA GRADI CESTO V NEMŠKI RUT

Iz Koritnice do Nemškega Ruta je 7 km poti, skozi sotesko, kjer se dogaja nekaj novega. V pobočju so se zagrizle mlade moči in ga preoblikujejo, mišice vse napete se trzajo, v strugo Koritnice se kotilijo kamni in veliki skalnati skladi, več stotov težki, izginjajo velike množine masne prsti, zaseke se širijo in daljšajo. Ogromne skale se umikajo in klonéjo, ker tu gradi mladina novo cesto. Kjer je bila včeraj ovira, je danes ni več, kjer je nekoč lezla pot navkreber, se spreminja sedaj v položno cesto, po kateri bodo Rutčani s svojimi vpregami poživljavali in se lahko brez skrbi umikali drug drugemu, če se bodo srečali. Plasti gruča izginjajo in v krepkem zamahu, lopate zdrežijo na dno soteske. Kamerje kotali in poskakuje po napetem hrbišču pobočja in se izgublja na dnu. Tu izgine drevo, tam skupina grmovja. Ob živi skali ni pomišljanja, človek ji zapoveduje in že se kaže smer predora, kjer kljuva sveder, kjer pokajo mine. V tej nekoč tako tihi soteski se tolčejo in prebijajo mladinci in mladinske brigade »Simona Kosa«.

vedeti vsak, da le pogleda igro orodja, pesem dela in to, kar so v kratkih treh tednih ukrotili na strmem pobočju. V delu lahko spoznaš, da so s tako in podobno ljubeznijo, s tako zavestjo in požrtvovalnostjo zmagovali le partizani. Te vrline zmagujejo vse teškoče in napore. Ob delu brigadirjev se zavedamo nečesa, namreč dejstva, da so premnogi čudoviti ljudje, plemeniti in veliki v borbi žrtvovali sebe, toda prihajajo novi — to dokazuje ne samo mladinska proga Brčko—Banoviči, temveč prav tako cesta na Nemški Rut. Tudi tu se kali čudovito jeklo, tudi tu v mračni grapi se jekleni nov lik mladincev in mladinke, ki nočejo, da bi zatemnela naša slava, in prav ti in njim enaki bodo odločno ponesli Titovo zastavo ljudske svobode in medsebojnega bratstva naprej.

Komandant, tovariš Stanko, uradnik z »mladinske proge«, »brčkar« kot ga na kratko kličejo, ti rad pove, da so mladinci pričeli s trasiranjem in gradnjo ceste nekako 200 metrov izven vasi. Med gradnjo bodo strokovnjaki v skupnem posvetu s Koritčani speljali cesto v vas samo oziroma priključili na glavno cesto, ki prihaja iz Grahovega. Po ozki poti, seveda tudi blatni, se približujemo prvi skupini L. čete. Pričeli so z zaseko, ki mora znižati cesto za 3 metre, da ne bo nepotrebnega klanca. Delajo v dveh stopnicah, čez skupino, ki je spodaj, frči prst, pa se za to nič ne zmenijo. Tu je lepina s skladi masne prsti, ki se lepina na orodje, ki je težka in zahteva veliko več truda in naporov. Druga skupina na novem sektorju ima spet drugačno delo. Zagrizli so se v skalno previs,

Svobodni gradimo svobodno domovino. Nikomur ne prihaja na misel, da bi hotel, da bi delal, da bi se žrtvoval zato, da bi s svojim delom hotel priklicati nazaj ono življenje, ki smo ga bili deželniki desetletja in stoletja. Razumljivo je to, kajti mi vsi gradimo nekaj novega

Skozi soteske in grape, kjer se sedaj v pozni jeseni vlačijo cunjaste megle, kjer tu in tam leži že prva lisa snega, si utira pot cesta. Nekam preveč veličastno se kopljeje v soncu grebeni Črne prsti, Visokega vrha in Rodice. Tam za temi zasneženimi velikani leži v kotlini

Tako se tudi danes, tudi nam pod belimi planinami v skupni borbi 68 junakov gradi nova Titova Jugoslavija, kljub vsemu, kljub vsem sovražnikom, ki lajajo in godrnjajo in bi bili pripravljeni prodati sebe in svoje žene in otroke za denar, čokolado — za vsako ceno — zaradi svoje zlobe in pokvarjenosti, kajti človeku, ki je prodal sebe, je vseeno, če bi prodal tudi svojo zemljo in svoj narod.

Tako se danes tam v mračni soteski odgovarja vsem, ki se dvomijo, ki se še niso znašli, da bodo prav preprosti in pošteni ljudje zmogli vse obnovitvene napore in zmogli organizirati državo delovnih ljudi.

Brigadirji odgovarjajo jasno in odločno, da mi to zmoremo in to zmeraj bolj in več, samo da bo ljudstvu bolje. Če bo naše kolo zgodovine, ki ga obračajo milijoni delovnih rok, tu pa tam strlo kakšnega škodljivca, se bo to zgodilo le zato, ker hočemo, da bo pot gladka in čista.

V pogovoru z brigadirji:

»DELAMO, KER BO TO VSEM V KORIST«

Začuden sem se oziral v vasi Koritnici na novo cesto, ki jo gradi mladina

ki kaže rebra in belo drobovje. Umakniti se mora, tu bo tekla pot. Kramp poje in išče za razpokami, da preličiško skalo in drobijo. Ko pa še kramp odpoje, zatlačijo v izdolbeno votlino razstrelivo. V zaklonih in za ovinkom počakajo, da pretrese močan pok ozračje. Nato kot borci zdrvirjo nazaj, da navali na teren. Čeprav je dan hladen in čemer, jim lica žarijo, marsikdo odloži med delom toplo sukno, ker je preveč moči, preveč toplote zaplalo po žilah in obleka ni potrebna in celo ovira.

Dekle z zavihanimi rokavi volnene jopice kar prizna:

»V začetku se nismo poznali, iz tako različnih koncev smo, pa nam je bilo nerodno, sedaj pa gre.«

Če povprašam, kako je z vremenom in kako jih moti dež, ti postreže z odgovorom črnolaso dekle, malo drobna je, ko pa zveš, da je najmlajša v brigadi in da bo imela 15 let šele februarja, tedaj šele razumeš, kakšno mladino imamo. Naša Agica Uljančič, doma iz Topolca pri Ilirski Bistrici, je prava junakinja. Skupno s tovarišicami naklada težko, z blatom pomešano maso gruča na vozček. Tovariši mladinci odvažajo na sektorje, kjer je to potrebno. Tu je cesta že normalno široka in se lepo useda v pobočje. Naredil bi veliko napako, če bi občudoval samo izdelek, če bi pozabil, da so to ustvarile roke naše Agice in vseh njenih starejših tovarišev, ki s prav takim poletom kot ona gradijo na tem sektorju.

Nekoliko vstran in više v hrib so se razkopala sama dekleta, doma iz okraja Hernelje-Kozina. Pripravljajo gruč, ki se je leta in leta drobil v dolino, sedaj pa bo utrdil cestišče.

Agica pove, da so delali včeraj, čeprav je pršil dež, priznajo celo, da jih je moral tov. komandant s silo odtrgati od dela in poslati domov, ker so delali v dežju.

Globoke in visoke zaseke so se lotili fantje. Težje delo bodo opravili sami. Izpodkopati morajo veliko množino zemlje, da se pozneje ne bo vsipala na cesto. Kot prilepljeni slonijo v višini. Zdej se bo sesulo. Na cesto priborni velika kepa zemlje, za njo se trga grmovje s koreninami, več kubičnih metrov kepaste zemlje je zaprlo pot. Kratak klic, tov. Matija, ki vodi statistiko, dela

Nadaljevanje na 4. strani.

in ni nas strah novega, niti nas ne vznemirja. Kako to? Ker smo se odločili sami, velika večina. Delovna armada je stisnila pest in orodje, delavec, kmet, vsak pošten in deloven inteligent čuti žalostne in nevredne sledove preteklosti z geslom: »Prvič v zgodovini delamo zase.«

In danes vsak ve, kaj nam bo prineslo naše delo, kaj bo rodila volja, tovarišstvo, ljubezen in vztrajnost. Ne hoče se nam ne zlata in ne dragocenosti in so za novo življenje ostali spokojni in negibni tam v gozdovih, ob cestah in na gmajnah, spijo in bedijo nad nami. Vemo, da lahko počivajo, da smo vredni njih žrtev.

Agica, najmlajša brigadirka, se nam smeji, njena tovarišica, ki vozi samokolnico, zmore 120 voženj 80 metrov daleč. — Tako gredo brigadirji na delo, gradijo na različnih sektorjih cesto in se s pesmijo vračajo izpod belih planin. — Lahko se zanesemo, junaki dela so vztrajni in požrtvovalni ter vedo, kaj je njihova naloga.

Zvenki njihovih krampov in hreščéce podrsavanje lopat, ki utirajo novo cesto, govori o 68 požrtvovalnih mladih ljudeh, ki se ne menijo za mraz, ki se nasmihajo jesenski megli, ki se ne menijo za lepljivo blato, temveč delajo delajo in gradijo. Če jih povprašam kako in kaj, kmalu doumeš njih veličino. »Delamo in to je vse.« Premalo in napačno bi bilo meriti njihovo delo po metrih in stotih, tu v tej hladni grapi lahko meri in ocenjuje le nesebičnost in ljubezen, s katero se delo izvršuje. Res je, da velika večina teh delovnih junakov ne bo uporabljala pozneje te ceste, ker so njih domovi celo več sto kilometrov oddaljeni, toda delajo z zavestjo, da se ustvarja delo za skupnost, kjer človek ne sme misliti samo nase. Tako pač delajo in dajejo ljudje, ki so se odločili za velika in plemenita dela.

Njih delo, o katerem danes malokdo ve, ko velika večina nas ne ve o borbi 68 mladincev v pobočjih nad Koritnico, nas spominja na bitko ponosapolnih brigadirjev, ki mora uspeli, ker gre za blagor ljudi. In to delo bo uspelo, to mora

V Nemški Rut bo šla cesta

(Nadaljevanje s 3. strani.)

in popisuje delovne uspehe skupin in poidecev, dodeli skupino deklet za pomoč. Nazaj grede, ko se vračamo po cesti, je zemlje že zmanjkalo, le skupina, v kateri je Agica, se zadovoljno muza. Roke v zavijanih rokavih, malce nadahnjene zaradi mraza, pa ti povejo, da se ne smeš čuditi, in da dobro vedo, kaj je njihova naloga. Zareče oči ti govore o navdušenju in visoki zavesti, pred katerima se klanjajo težave. Prav te naše mladinke kot one v Brčkem slavi svet, tudi tu je doma bratstvo vse mladine Julijske krajine. Taka mladina zmoro vse, taka mladina bo vredna in sposobna zgraditi nam in znanjem lepše življenje.

Oglejmo si uspehe. Tovarišici Čandap Marija in Furlan Roža sta v delovnem času, to se pravi v 6 urah zvozili po 120 samokolnic 80 metrov daleč in to prekvašene težke zemlje, ali pa z zemljo pomešanega gramoza.

Titova zastava jih vodi na delo in pri delu.

Od vsepovsod so prihitali na delo: 5 iz Grgarskega okraja, 20 iz Tolminskega, 29 iz Ilirsko-Bistriškega, 12 iz Herpeljsko-Kozinskega. Seveda so se odzvali tudi domačini iz Koritnice, Granta in Nemškega Ruta. Njih dekleta kaj hitro spoznaš, saj so vsa od nog do glave v volni, pa ti povedo, da imajo doma ovce in da je marsikateri partizan bil deležen njih toplih oblacil.

Kako razumejo veliko in junaško delo sotovarišev, ti povedo besede dekleta, ki ima na temenu speti dve debeli kiti svetlih las. oblečena je v enotne hlače kot vsa dekleta: »Delamo, ker je nam vsem v korist. Če bo treba, bomo šli pomagat tudi drugam. Veš, tovariš, naši fantje so tudi šli v Brčko.«

Po vsem, kar človek vidi, odločno voljo, s katero premaguje ta Titova mladina velike napore, težki teren, slabo

secev v strašnem nemškem koncentracijskem taborišču. Sam pove, da se mu je ob vrnitvi zdela domovina kot nov svet, vsa prerोजना, kjer ni več skrbi za življenje. Odločil se je, da bo delal samo 14 dni, sedaj pa bo še naprej ostal in razumejo se, kar se da. Doma bo pa brat bolj zagrabil, pa bo šlo.

Vsak prav gotovo ne ve, da je brigadir Ciril iz Zadlaza-Čadurga bil 22 me-

vest, namreč tudi v težkih pogojih zmoro delati, zmoro se tudi odpovedati igri, razigranosti, čeprav imamo prav zato, ker smo mladi, vse pogoje in pravice.

Razdeljeni so na dve vasi, kar se tiče stanovanja. Najbrž ni vse tako, kot bi si želeli, morda bi uspelo marsikaj izboljšati, toda to ni vse v moči brigadirjev, ki imajo jekleno voljo in krepke roke in delajo. Vprašajmo različne okrajne mladinske forume, če so že vse storili za svoje vzglada vredne mladince, ki danes delajo in bodo za njimi prišli še drugi. Dajemo vam signal, pokrenili pa boste sami vse potrebno, ker mladina to odlično zna.

V njih mladinskem domu sem opazil veliko zanimanje za šah, marsikdo se je naučil šahirati prav tam in dela tako prve korake. Ne bi bilo slabo, če bi imeli več šahov in tudi škodilo ne bi. Skoraj gotovo pa vem, da bi se našla kje še kakšna družabna igra, ki bi jo mladinci z veseljem sprejeli.

In mogoče bi lahko omenil še kakšno stvar, toda pozabiti ne smem dejstev, ki so me iznenadila. Namreč da jih spremlja povsod udarna in borbeno pesem, da so zadovoljni s tem malim, kar imajo, in v njih vre ena sama misel, ustvarjati in zgraditi cesto kljub vsemu. Zdravi so, poslušajo radio, hrana je dobra in zadostna, krepko lahko mahnejo po kruhu, poznajo le primer zobobola in to je njih zdravstveno poročilo. Važno je namreč, da se zavedamo prav vsi, posebno pa tisti, ki na tako prostovoljno delo še ne gledajo dovolj zdravo, da je tu v mladinski brigadi doma svoboda, da mladina sama vodi račune o svojih močeh in stanju. Nazaj bodo prišli ne le zdravi, temveč še bolj krepki, oboroženi z novimi izkustvi in spoznanjem, kako gradi kolektiv, kjer so vsi napori osredotočeni le v eno smer, v veliko in častno delo, graditi in ustvarjati Titovo Jugoslavijo.

VRNILI SE BODO KOT PRAVI MLADINCI IN VSAK, KI BO STOPIL NA NJIHOVO MESTO KOT NOVA IZMENA, NAJ VE, DA JE TO VELIKA ČAST, VELIKO ZAUPANJE, KI NAM GA IZREKA HRABRA IN POZRTVOVALNA ARMADA MLADINCEV CELE TITOVE REPUBLIKE.

Storil bo prav tako veliko delo kot vsak oni, ki je bil v Brčkem, v Prestranku, na Lokvah, Čepovanu, Ravnjah. Štjaku in povsod, kjer so mladinske roke z nesebičnostjo gradile naš skupni dom — novo Jugoslavijo.

Marsikdo izmed njih je bil pohvaljen od štaba brigade, vendar je pri brigadirjih pohvala stvar ponosa in zavesti, pohvaljeni pa morajo biti prav vsi, ki so se za to delo odzvali sami prostovoljno.

Primorska izreka visoko pohvalo, ne bo težko ustvarjati boljše in lepše bodočnosti, če imamo tako mladino — brigadirje — junake dela.

TAKO SE KALI JEKLO — NAŠA MLADINA

Govoril sem dosti o naših brigadirjih, ki sedaj v pozni jeseni znanijo pomlad boljšega življenja, ki jim ni mar mraza, blata in ki delajo pod dokaj težkimi pogoji. Odgovorimo odkrito in sebi ne bomo pred stvarnostmi zakrivali oči. Med mladinci je videti tudi tovariše, ki ne premorejo zadostnega obujala za tavedrilo in prav v tem se kaže njih za-

KAKO je človek postal velikan

ILJIN - SEGAL

Tako je roka prisilila noge hoditi, a noge so sprostile roke za delo.

Na zemlji se je pojavilo novo, dotodaj še nepoznano bitje, ki je hodilo po zadnjih šapah in delalo s prednjimi.

Na videz je bilo to še zelo podobno živali. Če bi ga pa mogli opazovati, kako uporablja palco ali kamen, bi takoj rekli: to je žival, ki se je že začela izpreminjati v človeka.

In res: samo človek zna uporabljati orodja. Živali nimajo orodij.

Ko roka in krt rjeta zemljo, opravljata to delo s svojimi šapami, ne pa z lopatami. Ko miš izpodjeda in grize drevo, dela to z zobmi, ne pa z nožem. In ko žolna dolbe skorjo, jo dolbe s kljunom, ne z dletom.

Naš prednik pa ni imel dletastega kljuna, niti lopataste šape, niti kakor nož narušenih sekalecv.

Toda imel je nekaj, kar je več vredno od kakršnih koli sekalecv in čekanov. Imel je roko, z roko pa je bilo mogoče dvigniti s tal sekalec iz kamna in krepilje iz lesa.

Naš junak se spusti na zemljo.

Medtem ko se je to zgodilo, se je podnebnje na zemlji nekoliko izpremenilo. Severno ledovje se je premaknilo z mesta in spolzelo na jug. Gore so si potisnile globoko na čelo svoje snežene kape. V tistih pokrajinah, kjer je živel naš gozdovni prednik, so bile noči vedno hladnejše, vedno mrzlejša so bile zime. Podnebnje je bilo še toplo, toda ne več vroče.

Na severnih pobočjih hribovja so se vedno zelene palme, magnolije, lavorji umaknili hrastom in lipam, ki se uspešno upirajo mrazovom s tem, da odvržejo čez zimo listje. Drevo se tako rekoč pokori zimi in začasno zamre, da se spomladi prerodi v novo življenje.

Še danes nahajamo v obrežnih naplavinah odtise starodavnih hrastovih in lipovih listov, ki so jih nekoč hudourniki splavili v reke. Smokve in vinske trte so pred vevrom zatekle v zavetne doline in na južna pobočja hribov. Meja tropskih gozdov se je pomikala vedno bolj

na jug. Skupaj s temi gozdovi so se umakali na jug tudi njihovi stanovalci: odšel je prednik današnjega slona — mastodont in vedno redkeje si videl sabljevobega tigra mahajroda.

Tam, kjer se je nekoč razprostiralo neprodorno goščavje, ni bilo več drevja, temveč svetle poljane, na katerih so se pasli velikanski jeleni in nosorogi. Izmed opic so nekatere odšle, druge izumrle. Samo tiste opice, ki so bile že ljudje, so se znale prilagoditi življenju v novih gozdovih.

Prilagoditi se pa ni bilo tako lahko. V gozdu je bilo vedno manj hrane, ki je bila dobra za opice. Vinskih trt je malo ostalo, redke so bile tudi smokve. Tudi potovanje po gozdu ni bilo lahko. Gozd se je razredčil, od skupine do skupine dreves je bilo treba prehajati po zemlji. Za gozdnega stanovalca pa ni bilo tako lahko potovati po zemlji. Kaj lahko se je zgodilo, da je prišel pod zobe kakšne spretnejše, grabežljive zveri.

Vendar pa ni bilo drugega izhoda. Glad je gnil našega prednika iz gozda. Vedno pogosteje je moral lesti z drevja in tavati po zemlji, da si poišče tako hrano, ki bi je v prejšnjih časih ne povohala nobena opica.

In kaj se pravi, če je žival zapustila kletko, v kateri je bila navajena živeti in stopila iz gozdnega sveta, ki se mu je bila prilagodila?

To se pravi, da je prekršila gozdna pravila, da je raztrgala verigo, ki jo je vezala na njeno mesto v naravi.

Mislite si neverico, ki bi ji prišlo na misel, da bi zamenjala gozd s stepo. V stepi bi se morala hraniti s travo, ker tam ne bi našla jelkovega semena in gob. Za to pa bi potrebovala drugo zobovje. V stepi bi se morala naučiti riti luknje v zemljo, da bi se skrila pred zvermi. Za to pa bi zopet potrebovala drugačnih krepiljev. Njen čudoviti rep, ki ji je tako potreben v gozdu pri njenih dolgih skokih z drevesa na drevo, bi ji bil nepotreben in celo nevaren. Njeni sovražniki bi od daleč opazili

ta rep kakor plapolajočo ognjeno zastavo.

To se pravi, da bi se morala verica ločiti od svojega repa pado-brana, preden bi se napolila v stepo, nato bi si morala omisliti krepilje in zobe, kakor jih ima ročka ali poljska miš — kratka, ne bi smela biti več verica.

Ali pa vzemimo jelkovega krivokljuna. Ali bi se mogel jelkov krivokljun preseliti v hrastov gozd in se hraniti z želodom? Njegov kljun je pač pripraven za odpiranje češarkov, nikakor pa ne bi mogel z njim pregristi želoda.

Ako bi se krivokljun hotel preseliti v tuji gozd in se hraniti z drugim živežem, bi moral najprej predelati svoj kljun.

Saveda, tudi živali in ptice se izpreminjajo. Nič na svetu ne ostane neizpremenjeno. Toda te izpremembe niso tako lahke in preproste. Za to so potrebni milijoni let. Vsak mladič se le malo razlikuje od svojih roditeljev. Treba je na tisoče in tisoče rodov, preden nastane nova vrsta, ki ni podobna prejšnji.

No, kaj pa naš prednik?

Ako bi našemu predniku ne uspelo izpremeniti svojih navad in običajev, bi se bil moral preseliti na jug skupaj z drugimi opicami. V tistem času pa se je že razlikoval od vseh opic s tem, da si je znal poiskati hrano, kjer je ni bilo. S pomočjo čekanov in krepiljev iz kamna in lesa, je pridobival tujo hrano. Če je bila stiska, je izhajal tudi brez sočnih južnih sadov, ki jih je bilo v gozdu vedno manj. Da so se gozdovi razredčili, ni bilo zanj tako hudo. Saj je že znal hoditi po zemlji in se ni bal odkritih, neobraslih prostorov. Če pa je naletel na sovražnika, se je vsa čreda »polljudi« postavila v bran s pomočjo kamnov in palte.

Težki časi, ki so nastali, niso uničili našega opice podobnega prednika in ga niso prisilili, da bi se umaknil istočasno z umikajočim se južnim lesovjem, marveč so samo pospešili njegovo preobrazbo v človeka.

Nadaljevanje

Aleksej Tolstoj:

KRUH

Tedaj je napravil strateško potezo: odstopil je za korak, da si utrdi postojanke in z njih nadaljuje borbo za mir: predložil je, naj se mirovna pogajanja v Brestu Litovskem zavlečejo, dokler Nemcem ne zmanjka potrpežljivosti in končno ne podado ultimata. Delati vse, da bi Nemci kar kanja podpisati z njimi mir. Leninov predlog je obveljal z večino glasov. S tem, zanj obveznim sklepom je Trocki še tisto noč odpotoval z delegacijo v Brest Litovsk.

Ne glede na sklep Osrednjega odbora so »levi komunisti« na delavskih mitingih kričali o Leninovi »nacionalni omejenosti« in o tem, da je povsem nemogoče zgraditi socializem v eni sami državi, zlasti še v tako zaostali, kmečko-malomeščanski... Besno so terjali takojšnjo revolucionarno vojno, zavedaje se na tihem, da je ta mah nemogoča in da bi se sprevergla v popoln polom. Toda morali so pognati Sovjetsko Rusijo v zrak, da bi se od tega groznega vzduha ves svet razletel. Sicer pa je bil zanje tudi svet prav takšno polje za osebne pustolovščine in častilakomno igro. Provokacija in izdajstvo sta bila njihov bojni način.

V začetku februarja sta se v Brestu Litovskem, v sejni dvorani mirovnih pogajanj, pojavila dva mlada človeka v modrih kmečkih jopičih in janjčjih kučmah — Ljubinski in Sevrjuk. Predložila sta Nemcem svoja polnomočja — kot pooblaščenca zastopnika Centralne rade — ter ponudila takojšnji sklep miru. Čeprav je bilo zdaj vse ozemlje samostojne ukrajinske vlade omejeno na edino mesto Žitomir, Nemcem to ni motilo: ozemlje je bilo še vedno moči razširiti. In Nemci so brez vednosti sovjetskega odposlanstva podpisali s Centralno rado mirovno pogodbo za večne čase ter obljubili, da neutegoma napravijo v Ukrajini »red«. Še tisti dan je cesar Viljem ukazal trje pritisniti na sovjetsko delegacijo in podati ultimata.

V sivem jutru desetega februarja, ko je kapljalo od streh enonadstropnih državnih hišic in so vrabci na golih drevesih brestlitovske trdnjave zavzdigovali svoj donjuanski ščebet — je sovjetsko odposlanstvo, ko je šlo čez snežno dvorišče v častniški dom na zasedanje, zvedelo o spretni nemški potezi. Trocki je pohitel na brzojavni trak. Po naravnostnem vodu je sporočil Leninu o grozečem položaju in vprašal: »Kaj zdaj?«

Na traku, ki je polzel iz aparata, se je v odgovor pokazalo:

»Naše stališče vam je znano...«

Lenin. Stalin.

Odposlanci, ki so stisnjeni v gručo stali na snežnem dvorišču, so živčno kadili. Južni veter je odnašal dim. Gledali so, kako se je Trocki pokazal na stopnicah pred pošto, obstal, si pod vratom zapel povrtnik in krenil po stezi, rumeni od nasutega peska. Odposlanci so ga jeli vsi vprek spraševati, kaj je Vladimir Iljič odgovoril...

Širokočelni, temni obraz Trockega je okamenel, zdržal minuto, ko so vsi molče čakali — nato pa razklenil usta, ravna, kakor bi jih z nožem zarezal:

»Osrednji odbor stoji na mojem stališču. Pojdimo...«

Štirideset odposlancev — Nemčije, Avstro-Ogrske, Bolgarije in Turčije — se je zbralo za zeleno mizo.

Zastopnik nemškega vrhovnega poveljstva general Hofmann (tisti, ki mu je stalo devet in dvajset divizij nared za pohod) je sedel na desnici državnega tajnika von Kühlmana — zajeten, rožnat, gladko obrvit — in zaničljivo pobešal ustnice. Avstrijskemu ministru grofu Czerninu, ki je sedel na levi strani tajnika, je v tiku trzal suhi, od nespanja kakor zmečkani obraz. Debeli, črni Bolgar Popov, minister pravosodja, je sopesl, ko da bi s težavo prekuhal besede.

Jasno je bilo, da se v teh minutah odloča usoda Rusije. Predsednik sovjetske delegacije je s svojim volčjim čelom, tatarskimi brkci in črno, v ozek klinček prišiljeno bradico v gizdalinskem žaketu stal z bokom proti mizi, z rameni dvignjenimi v ustupu človeka, ki se čuti močnejšega — podoben igralcu, našemljenemu za peklenščka.

Skozi stekla ščipalnika ošabno upiraje oči v nemškega državnega tajnika von Kühlmana (ki mu je v žepu sukničja tičala Viljemova brzojavka o ultimatu), je Trocki rekel:

»Iz vojne izstopamo, toda branimo se podpisati mirovno pogodbo...«

Ne miru ne vojne! Kot nalašč tisto, kar so Nemci potrebovali — ta nepričakovana sleparska formula jim je razvezovala roke. General Hofmann je temno poškrlatel in se vrgel v naslonjaču nazaj. Grof Czernin je vrgel mršave roke kvišku, von Kühlmann se je prevzetno nasmehnil. Ne miru ne vojne! Torej — vojna!

Tako je Trocki prekršil Leninovo in Stalinovo navodilo ter storil najhujše izdajstvo: Sovjetska Rusija, ki ni bila pripravljena za odpor, je namesto miru in oddiha dobila takojšnjo vojno. Rusija je bila prepričana raztrganju. Enajstega je sovjetska delegacija odpotovala v Petrograd. Šestnajstega februarja je general Hofmann sporočil Svetu ljudskih komisarjev, da Nemčija, začeniš z dvanajsto uro dne osemnajstega februarja, obnavlja vojno s Sovjetsko Rusijo.

3

Vladimir Iljič je bral, bral, in nos se mu je kremžil v pikre gubice, godbi nočnega vetra, med zvonjenjem telefona, pogovorih po naravnostnem vodu, branjem pisem, uradnih spisov in stenogramov, je razmišljal o članku, v katerem je hotel sosrediti revolucionarno pobudo tovarišev na tiste naloge pri zgradbi socialistične domovine, ki so bile po svojem zamislu resnično veličastne, vendar pa stvarne, neverjetno težavne, a dosegljive.

Zmago in uspeh revolucije je dajal za dolžnost ustvarjalnim silam ljudskih množic in potezal preko vseh nesreč, trpljenja in preskušanj črto optimizma. Opozarjal je na to, da je revolucija že priključala v življenje močni, krepkopoljni, ustvarjalni lik ruskega človeka. S strastjo in jasno vidnostjo je zatrjeval, da je zgodovina Rusije zgodovina velikega naroda, in da je njena prihodnost velika in neizmerna, ako bomo hoteli, da boji tako. »Doumeti, hoteti — in bo« — socializem je bil zanj takisto stvaren in bližnji kakor luč delovne svetilke, ki je padala na list papirja, po katerem mu je urno — da je črnilo kar brizgalo — hitelo pero...

Pozno ponoči je zaspal za mizo, s čelom naslonjenim v dlan, s komolecem oprt na strani, ki jih je bil napisal. Kmalu po osmih so mu pri nesli od spodaj sajasat čajnik s korenjevim čajem. Vladimir Iljič je srebral požirek kropa, dišečega po cunjah.

»Nu — kaj?« je vprašal z veseljem, nekoliko zamolklim glasom.

»Kakšne so spet novice s fronte?«

»Slabe,« je odgovoril nekdo iz sosednje sobe, kjer je tikal brzojavni aparat.

Ob devetih se je v Leninovem kabinetu znova sešel Osrednji odbor. Dset mož je sedlo pred mizo, ne da bi vzeli kučme z glav in ne da bi odložili vrhno obleko. Lenin, ki je s slabo se upogibajočimi, ozeblimi prsti prebiral zapletajoči se brzojavni trak, je jel takoj poročati o stanju minule noči.

»Nemci kažejo vsa znamenja ofenzive...« (Glas mu je bil zamolklet in jezen. Videli so samo njegovo plešasto čelo in papirni trak, ki se mu je zapletal med prsti.) »Tri ure nam še ostanejo... Tri ure, v katerih še lahko rešimo vse... Zgubiti ne smemo niti minute... Še vedno lahko odvrnemo katastrofo... Še lahko ponudimo mir.«

Govoril je stisnjeno, kakor da bi misli s kladivom zabijal. Ko je končal, je spustil papirnati trak, in ta se je ovil okrog črnilnika. Stalin, ki je z rokami na hrbtu stal pri mizi, je takoj spregovoril:

(Nadaljevanje.)

S tretjega zasedanja zbora ljudskih odposlancev v Postojni

Pred novimi nalogami: Spoznavajmo uspehe in napake, vzroke prvih in drugih, da bomo obogatili naše bodoče delo z dosedanjimi izkušnjami!

Poročilo inšpektorja kontrolne komisije tov. Janežiča

Poleg najvažnejše naloge ljudstva Julijske krajine za priključitev k Ljudski republiki Jugoslaviji se to ljudstvo dobro zaveda tudi druge, nič manj važne naloge, in sicer naloge obnove našega splošnega gospodarstva.

Za izvrševanje te naloge pa niso bili dani osnovni pogoji v coni »A«, kjer ljudstvo nima oblasti v svojih rokah, kjer ljudstva ne vodijo izvoljeni ljudski predstavniki, ker tam ljudstvu dirigira vojaški aparat zapadnih imperialističnih držav in ker se v tem vojaškem upravnem aparatu nahajajo bivši fašistični voditelji, kateri pri izvajanju fašističnih metod uživajo od te vojaške uprave posebne prednosti.

Cisto drugačno sliko nam nudi cona »B«, kjer vlada ljudska oblast, katera odgovarja ljudstvu. Želim se podrobneje

dotakniti našega gospodarstva na področju PNOO.

V prvem povojnem letu smo bili primorani pač upravljati in gospodariti s tem, kar nam je vojna pustila ter pripraviti prve temelje ljudskega gospodarstva. Na podlagi tega nam je bilo omogočeno, da smo v letu 1946 pristopili k državnemu proračunu ter načrtno pristopili k naši obnovi in razvoju gospodarstva.

Naša finančna politika je na celi črti prodrila ter, kakor smo prej čuli, celo ustvarila relacijo med južno- in metro-liro = 1:2.

Kretanje izdatkov in dohodkov v preteklih 9 mesecih tekočega leta je bilo tako, da smo porabili samo 86% predvidenih izdatkov in dosegli 89% po proračunu predvidenih dohodkov.

Da je bilo mogoče doseči take dohodka, je v prvi vrsti pripomoglo ljudstvo samo, pri katerem je bila

ke ter so skušale svoje finančno stanje izboljšati z večjim zaslužkom, kar ni naloga zadruga in s tem zadruga svoje člane najbolj oškodujejo.

Potrebno je, da si zadruga izposlujejo potrebne kredite pri Gospodarski banki, še važnejše pa je, da si pri podružnicah Gospodarske banke odprejo svoj tekoči račun ter vse svoje obveze do Zadruga blagovne centrale, PRERAD-a ali Jugoslavije plačujejo preko tekočega računa. Če bo ta način plačevanja prišel v prakso, potem ne bo denar ležal po nočgah privatnikov in blagajnah spekulativ.

NAŠE OKROŽJE PRI OBNOVI NA PRVEM MESTU V CONI »B«

vendar so se dogajale predvsem organizacijske napake. Ena glavnih napak je ta, da nismo najprej predvidevali potreb, kakršne bomo v tem času imeli in to predvsem:

1. V nabavi in dobavi gradbenega materiala. Če pa je bila predvidena količina pravilno, pa nismo znali zasigurati pravočasen prihod materiala. Vseled te pomanjkljivosti smo zavedali na različne težkoče in sicer s tem, da smo z našimi naročili za nabavo iz Jugoslavije prišli tja, ko so bili n. pr. kontingenti cementa, železa itd. že razdeljeni ter naša naročila niso bila všteta. Na ta način smo trpeli mi in je trpela obnova v Jugoslaviji. Morali so že določene kontingente za druga okrožja spreminjati ali pa celo ustavljati (slučaj: naročilo vodovodnih cevov). Tudi PRERAD in Zadruga blagovna centrala nista sledila elanu naših ljudskih množic in obnovitvenih zadrug ter vse prepočasno dobavljala potrebni material. Pri tem je večkrat bilo tudi pomanjkanje denarnih sredstev. Ko pa so bila ta, pa ni bilo blaga.

PRED NAM JE ŠE VELIKO, KAR BO TREBA OBNOVITI IN POPRAVITI

Za obnovo elektrike in novo elektrifikacijo vasi vidimo, da so nas tu in nas še prekašajo ljudske množice. Da bomo tudi v tem pogledu drugo leto ekspeditivnejši in naš uspeh še večji, je nujno, da se državno elektro-industrijsko podjetje razvija tako, da bo sposobno prevzeti vsa strokova dela.

Za bodoče leto pa moramo v načrt vnesti vsa ona dela, ki so še potrebna. Načrt sam pa nam bo pokazal, kaj bomo v bodočem letu napravili.

Na polju kmetijstva se s številnimi stanjem živine in poljskih pridelkov približujemo predvojnemu stanju, v nekaterih panogah pa smo ga celo prekašali za 100%. Sedanja naša naloga pa je, da začnemo s selekcijo, posebno pri goveji živini. Tu je selekcija najbolj potrebna, če hočemo naše kmetijske pogoje izboljšati.

Važno vlogo v našem kmetijstvu bo odigrala agrarna reforma, odločilno vlogo pa naše kmetijsko-proizvodne zadruga, na katere moramo polagati posebno pažnjo. Te zadruga bodo prve, ki bodo našemu kmetu ustvarile boljše življenjske pogoje.

Te zadruga imajo svojo osnovno nalogo združiti malo kmečko gospodarstvo v večjo gospodarsko enoto, na kateri bodo zadrugniki z naprednimi stroji in metodami obdelovanja zemlje zemljo bolje obdelali, pridelali več in boljši pridelek ter na ta način koristili sebi in skupnosti.

Edvardu Kardelju, podpredsedniku vlade FLRJ

Zopet vam zastopniki Primorske pošiljamo pozdravno pismo, tokrat vam pišemo preprosto kmetje, delavci in pošteti inteligentje, ki smo izvoljeni od primorskega ljudstva v okrožno skupščino naše ljudske oblasti. Zavedamo se, da kot taki govorimo v imenu vse Primorske. Vsaka beseda, ki pa jo danes pišemo vam v imenu primorskega ljudstva, pa bo preskromna, da bi vam povedala vse to, kar danes naše ljudstvo čuti do mlade Titove Jugoslavije in do vas, tovariš Edvard Kardelj.

To, kar je skušala povedati primorska žena, ko je poslala moža in otroke v boj za svobodo v času najtežjih dni naše domovinske vojne, to, kar je nešteti materam na Primorskem orosilo oči od nadošenja, ko so pozdravljale prve korake naše nove Jugoslavije, to, kar je strnilo vse primorsko ljudstvo v enotno borbo za svobodo in demokracijo na Primorskem, to danes izraža primorsko ljudstvo v deh besedah, ki jih s silnim ponosom in spoštovanjem izgovarja: Tito, Kardelj.

Naša skupščina je danes ugotovila velikanski polet dela in obnove v svobodnih predelih Primorske. Prav tako zvesto, s prav takim pogumom, kakor ste vi bili boj na mirovni konferenci z najboljšimi zakrknjenimi in potuhnenimi reakcionarji sveta, prav tako dostojno skuša primorsko ljudstvo delati za novo Jugoslavijo in dokazati sto in stokrat znova svojo neomajno zvestobo v borbi za svobodo in demokracijo. Dasi naša Primorska še ni v celoti svobodno zadihala z ostalimi predeli Jugoslavije, vendar je njeno ljudstvo razumelo, da mora na tak način delati kakor delajo bratje v Jugoslaviji, da mora na tak način si vladati, kot si vlada ljudstvo v Jugoslaviji. V tem je globok vzrok temu, da je naša skupščina danes ugotovila, da smo v delu tvorilci večprednosti v sorazmerju 1:10, da smo iz 30 milijonov napravili 300 milijonov.

Primorska noče priti v Jugoslavijo praznih rok in danes vam odposlanca

VOJVA bo v kratkem dala generalna pooblastila za uvoz in izvoz blaga iz Jugoslavije. Potrebno je, da si ta pooblastila preskrbe naše zadruga.

Od zadnje okrožne skupščine do sedaj je Poverjenišvo PNOO za reguliranje trgovine in gospodarstva izdalo sledeče odredbe:

1. Uredbo o določanju in kontroli cen. 2. Uredbo o prometu blaga v prosti prodaji. 3. Uredbo o prometu z vinom. 4. Uredbo o prometu z žitaricami. 5. Odredbo o cenah vina. 6. Uredbo o klanju prašičev in regulaciji živilskih nakaznic za maščobe. 7. Uredbo o prometu s krompirjem.

Vsi ti ukrepi so še potrebni, če hočemo čimprej urediti naše gospodarstvo.

Tujski promet je pri nas še vedno premalo razvit ter polagamo premalo pažnje nanj. Ta panoga nam lahko nudi izdatno pomoč, če bi jo znali pravilno organizirati in izkoristiti.

O obnovi nam je tovariš tajnik nazorno prikazal naše uspehe. Jaz pa bi se predvsem dotaknil napak in pomanjkljivosti, ki so se pri tem delu dogajale.

Ni dvoma, da je

2. Dalje nismo predvidevali potreb in razmestitve delovne sile. Zaradi naše pomanjkljivosti organizacije in razporeditve delavne sile, mislim tu predvsem strokovnjakov, nam je del teh odšel na delo v druge kraje ali celo v cono »A« (primer zidarjev iz okraja Grgar).

3. Nepravilni so bili odnosi med oblastvinimi forumi, tekmovalnimi komisijami in Tehničnimi bazami. Tu je bil včasih važnejši boj za medsebojne kompetence kakor pa rezultat obnove. Take in podobne napake so se pojavljale v letošnjem letu obnove.

Sedaj pa, ko zaključujemo naše tretje tekmovanje, pa vas želimo opozoriti na osnovno pomanjkljivost in to je vsestransko popuščanje iniciative. Tovariši in tovarišice! To se nam lahko kruto mašuje, če tega takoj ne odpravimo. Pri obnovi se opaža tudi mlačnost pri ljudstvu.

Na to, tovariši odposlanci, tovarišice odposlanke, sem vas hotel opozoriti, kajti

STRAŽA-ŽELINA ZA OBNOVO

Vaščani Straže in Zelina so sklenili pomagati pri obnovi požgane vasi Jagrščice. To je lepa gorska vasica, ki je nudila zatočišče neštetim partizanom. — Vas so v junjski ofenzivi leta 1944 skoraj popolnoma uničili hitlerjevski SS-oddelki.

Zaradi tega so sklenili vaščani iz Straže in Zelina jim pomagati pri obnovi porušene vasi. Tako so se minulo sredo zbrali od najmlajšega pionirja do najstarejše članice AFZ in člana SOF ter 31 skupno, 38 po številu, ter prinesli v to gorsko vas Jagrščice 800 kg cementa, kar bo omogočilo neovirano obnovo, za kar so jim bili Jagrščani hvaležni. Pogostili so jih in končno je še nek tovariš nekaj veselih zaigral na harmoniko, tako da je po težkem delu nastalo tudi veselo razpoloženje. Marsikatera žena in tudi tovariš Stanko so izjavili, da je tem treba pomagati, ker jim je bilo vse požgano. Tudi most napeljujejo preko Idrice. Vaščani ga hočejo napraviti s prostovoljnimi udarniškim urami. Tu vidimo uspehe OF, ki je znala združiti vse narode Julijske krajine in združuje vse delovno ljudstvo in skupnih naporih za obnovo vasi in obnovo naše skupne domovine. To je tisto nerazrušljivo bratstvo in enotnost, ki danes združuje vse zavedne narode naše skupne domovine Jugoslavije.

Cestarji so zborovali v Zelino

Nujno opravilo me zanese v marsikateremu našemu borcu poznano vasico, Zelino imenovano, kjer stopim v sobo, v kateri so imeli sestanek naši najbolj disciplinirani sindikalisti — cestarji. Izgledalo je to kakor velika družina, ki se s svojim očetom pogovarja o sedanjem in bodočem delovanju. Lepo je bilo pogledati, kako sta v njih sredi sam upravitelj Cestne baze in tajnica njihovega sindikata tolmachi razne najnovejšie politične dogodke ter tudi razne najnovejšie odločbe glede nadaljnega delovanja v sindikalni stroki. Z veseljem sem opazoval, kako je vse z zanimanjem sledilo sestanku. Tu se vidi zavest naših delavcev cestarjev, ki hočejo verno slediti smernicam naših enotnih delavskih sindikatov, ki so združili delavstvo vseh strok in vseh panog.

Ferdo Vidmar.

MLADINA GRADI

Mladina v Gaberjah ima postavljeni svoji dve delovni četi, ki sta bili na udarniškem delu v vasi Ravne pri Štjaku skoraj cel mesec. Ker so ti mladinci videli, da tam delo še ni končano, so poslali zameno iz svoje vasi. Poslali so ostalo mladino, da nadaljuje delo, začeto od njih.

Pri drugi izmeni imajo 13 mladine in 3 starejše. Nad vse lepo je videti čelo na delu ali pri učenju in četnega komandirja, ki ima 56 let, hotel je tudi on na delo z mladino. Čeprav je že starejši, stalno poziva mladino k disciplini ter jo spodbuja k pridnemu delu. V prostem času študira četa skupaj študij mladine, študira ga tudi on ter pravi, da se tudi on mora v celoti spoznati z mladinsko organizacijo. Ostala dva tovariša sta tudi starejša, trudita se, da sta v vsem med najboljšimi in pravita, da nista še tako delala, da tako se dela lahko samo prostovoljno, da tako se dela lahko, ko se dela z mladino. Skupno gredo na delo, skupno čistijo ruševine, skupno pokrivajo strehe ljudem, ki so že štiri leta brez njih. Nad vse pa je zanimivo to, da prvi v življenju pišejo članke na stenšas, prav tako skupno z mladino. I. B.

Partizanske sirote — dobri in srečni pionirji

Ko greš po cesti iz Tolmina proti vasi Zatočim, mimo lepega kostanjevega drevoreda, se nehote ozreš na precej lepo stavbo, odkoder sliši veseli otroški živčav. Napis na pročelju ti pove, da je to mladinski dom. Če pa koga vprašaš, kdo je notri, ti rad pove, da so to sirote, ki se pa prav nič ne počutijo sirote. Za to skrbi socialno skrbstvo in vse organizacije. In to naši gojenci vedo in občutijo, zato se pa tudi pridno učijo in v nedeljo, 10. 11., so to dokazali v Idrji pri Bači. Nastopili so s pestrim sporedom. Ljudstvo jih je z veseljem pričakovalo in se z zanimanjem udeležilo prireditve. Burno plaskanje jih je spremljalo pri vsaki točki. Po končani prireditvi so jih na rokah nosili in nek bolehen partizan je dejal: »Bolan sem in nadložen, a danes sem kar zdrav, ko vidim, da se nisem zastoj boril.« Povabili so nas vse skupaj na prigrizek. Toplo mleko, gibanca, kruh, orehi in jabolka so prišla na mizo. Naši mladi igralci so se ponosni in srečni vrnili nazaj v dom, s trdnim namenom, da se bodo še pridneje učili, da s tem porvnejo vsem tistim, ki so se borili za njihovo svobodo in vsem tistim, ki danes skrbijo zanje. Kante Valerija.

Zmaga OF — udarec mednarodnim imperalističnim klikam

PO VSEM VZHODNO-PRIMORSKEM OKROŽJU SE USTANAVLJAJO VEČERNI TEČAJI

V »Tednu naše knjige« je bilo med prebivalstvo po vseh in mestih razporejenih na tisoče knjig. Opaziti je bilo, da je bilo po vseh velikim zanimanje in kupovanje ravno poučnih, novih, naprednih knjig. Prodanih je bilo ogromno tudi političnih in leposlovnih knjig, največ prevodov iz ruščine. Toda vse te knjige niso kupili kmetje in delavci zato, da bi jih neeli domov in položili v omare. Kupili so jih zato, da s pomočjo prosvetnih svetov in oblasti organizirajo večerne tečaje. V vipavskem okraju so do sedaj organizirali že 25 večernih tečajev v vaseh. Tudi v Istri so si v tednu istrske žene žene Istre postavile eklep in nalogo, da bodo takoj, v kolikor še niso, organizirale večerne tečaje, da bodo te tečaje obiskovale vse, kjer se bodo naučile pisati in

brati. Na tečajih se učijo dalje tudi slovenske, matematiko, zemljepis in zgodovino, študirajo pa tudi razna gospodarska vprašanja. Spoznavajo pa se tudi razna gospodarska vprašanja. Seznanjajo pa se tudi z leposlovnimi in znanstvenimi knjigami. Poleg teh tečajev, ki jih obiskujejo vsi, ne glede na starost, je mladina organizirala še svoje čitalne večere. Čitalne skupine je mladina organizirala po vseh vaseh, mestih in tovarnah. Tu se sestaja ob večerih in predeluje knjige, nakupljene v tednu naše knjige.

Tudi to je korak naprej v tekmovanju za priključitev k Jugoslaviji, ker primorsko ljudstvo tu ne tekmuje samo na obnovi podeželja, ampak tudi na kulturno-prosvetnem dvigu.

DAVČNA MORALA V TEM ČASU IN PRILIKAH DOVOLJ VISOKA

ki pa se je že z vsakim mesecem stopnjevala.

Zavedati se moramo, da je v prvi povojni dobi bilo ljudstvo skoraj brez vsakega zaslužka. Z dobro ureditvijo naše proizvodnje in trgovine se je tudi to uredilo. Po okrajih so bile postavljene davčne komisije, katere so bile sestavljene iz naprednih gospodarskih strokovnjakov, ki so imele nalogo obdavičiti vsakega posameznika s primernim davkom napram njegovemu zaslužku. Ne moremo trditi, da so te komisije v celoti in na ljudski način izvršile svojo nalogo; ne, delale so tudi napake. Bil so primeri, ko so te komisije pristransko odmerjale davek, bodisi iz familijarnosti ali pa oportunitizma do raznih vaskih močotcev, gostilničarjev, trgovcev in fabrikantov. Velikokrat so preveč obremenile malega kmeta in batarja.

Take napake so se po večini odpravile pri ponovnem pregledu, največkrat in najboljše pa na zborih volivcev, kjer je ljudstvo samo določilo tiste, ki so plačali premalo davka.

Tudi pri davku na poslovni promet so še pomanjkljivosti, katere pa se bodo v bodočem letu odpravile. Pri pobiranju raznih trošarin in davkov so bili krajevni odbori in okrajni finančni odseki

večkrat zelo površni ter niso pobrali niti tistih davkov, katere je ljudstvo hotelo plačati, ali pa davka niti predpisali niso. Take in podobne napake so se dogajale in se še dogajajo; nujno je potrebno, da take napake našim krajevnim odborom prikažemo ter jih poučimo.

Z novim letom bomo začeli z načrtnim gospodarskim in finančnim planom ter se te napake ne smejo več ponoviti. V tem letu bo večina dohodkov ostala pri krajevnih in okrajnih odborih ter bodo ti odbori predložili svoj proračun, v katerem bodo vključeni tudi vsi izdatki, skupaj z izdatki za obnovo.

Naš letošnji proračun izgleda na prvi pogled idealen. Vendar ni tako; ne smemo prezreti postavke, v kateri nam je VUJA dajala dotacije. Proračun bo šele takrat realen in postavljen na pravo gospodarsko bazo, kadar bodo izdatki enaki dohodkom. S tem pa ni rečeno, da morajo posamezni krajevni ali okrajni odbori, če so šibki in pasivni na dohodkih, imeti tudi take izdatke. Ravno tako ni rečeno, da smejo na dohodkih aktivni kraji porabiti vse zase. Ne, tu bo odločil naš gospodarski načrt, ki ima nalogo, da se vse naše gospodarstvo čim hitreje in enakomerno okrepi.

NAŠA INDUSTRIJA JE POKAZALA V ČASU OD ZADNJE SKUPŠČINE DOBRE REZULTATE.

Navedel vam bom nekatere primere, iz katerih je razviden porast naše industrije.

Tako je v kemični industriji produkcija narasla za 3,71%, prodaja pa za 72,5%.

V živilski industriji (konzerviranje rib) je produkcija narasla za 102,6%.

Industrija ščetarstva za 50,7%.

Kovinska industrija (Mulič, Bavčar, Del Fabbro) za 18,7%.

V pokrajinskem podjetju Destilacija in predelava sadja je produkcija narasla za 55,5%, prodaja pa za 220,6%.

Iz teh primerov jasno razvidimo razvoj naše industrije.

Pozivu OF na vsestransko tekmovanje za obnovo porušene domovine se je med prvimi odzval naš industrijski delavec, ki je v tem razdobju tekmovalni dosegel lepe uspehe. Naše sindikaliste po tovarnah, rudokopih in delavnicah je vodila skozi vse leto ena misel, kako čim več producirati, da si domovina čimprej opomore. Delavstvo je v produkciji doseglo take uspehe, da nam bo ob zaključku tekmovalna za priključitev mogoče govoriti o delovnih normah v posameznih podjetjih ter na podlagi teh delavnih norm sestaviti naš bodoči produkcijski program.

Pri izdelavi industrijskih predmetov nas je vodila še druga misel, kako izboljšati kvaliteto izdelka, da bo odgovarjal mirnodobnemu izdelku, ter do skrajnosti izkoristil surovine. Tudi to se nam je posrečilo.

Večina izdelkov je že dosegla mirnodobno kvaliteto ali pa jo celo preseglja; surovine pa so ponekod bolje izkoristili celo za 30%. Ta način tekmovalna nam je dal naše udarnike.

Za dvig naše obnove nam je nudila opearska industrija vso svojo proizvodnjo in sicer 1.200.000 komadov opeke. Ravno tako je lesna industrija pokrila vse potrebe obnove pri nas in v Hrvatski Istri. Do sedaj je dobavila 54% vse svoje produkcije za obnovo (ali mesečno 4836 m³ rezanega lesa). Lesna industrija nam je s svojo odprodajo v inozemstvo omogočila tudi devize, s katerimi smo za potrebe obnove nabavljali tam blago, ki ga doma nimamo.

Tudi pri industriji moramo omeniti nekatere nepravilnosti in težkoče. Vsa industrija cone »B« je bila prej za odprodajo izdelkov in nabavo surovin navezana na Italijo. Bilo je veliko težav, da smo jo usmerili na Jugoslavijo. Tu se je bilo treba boriti z marsikaterim starokopitnežem, ki se je skliceval na svoje solidne zveze z italijanskimi trgovci — fašisti. Pri industriji, ki je sedaj pod upravo in v lasti države, marsikdo ni razumel, kaj je občeljudska imovina. Teža pojma niti niso razumeli nekatere naši ljudski odbori.

Obrt: Vse premalo pažnje smo polagali na našo obrt ter jo prepuščali samo sebi. Tu smo napravili veliko napako, kajti če bi takoj v začetku leta nudili pomoč naši obrti, bi danes od tega imelo ljudstvo večje koristi. Naša naloga je, da

KAJ PISEJO „PRIMORSKI BORBI“

GIMNAZIJSKA ŠOLSKA ZADRUGA V HERPELJAH-KOZINI

Sklep seje razrednih odborov je bil, da ustanovimo šolsko zadrugo. Takoj smo izvolili pripravljalni odbor, ki je imel nalogo pripraviti vse potrebno za volitve upravnega odbora.

Dne 1. novembra smo s tajnimi volitvami izvolili upravni odbor. Izid volitev je pokazal, da smo resno pojmovali važnost izbire, saj je dobila izmed štirih dobrih list največ glasov ona, ki je bila res najboljša.

Vsi člani so resni in zanesljivi, saj so dosegli v lanskem šolskem letu najboljšo uspehe.

Novi odbor je takoj prevzel posle in organizacijo zadruge. Pripravil je obobilno knjižnico, nabavil si je šolske potreb-

ščine, izvedel vpis članov, ki jih je danes že nad 200, to je sto odstotkov vseh dijakov Poleg tega so postali člani zadruge tudi vsi tovariši profesorji. Vpisnino smo določili na 5, delež pa na 10 lir.

Odbor je prosil upravo Dijaškega doma za posojilo 4000 lir, ki smo jih tudi prejeli. Z rednim poslovanjem je zadruga pričela 7. novembra.

Na dan otvoritve, ki je bila slavnostna, smo imeli veliko dela, da smo mogli ustreči željam vseh združarjev. Po večernem obračunu je blagajnik že lahko vrnil upravi Dijaškega doma posojilo.

Začeli smo in bomo vložili vse sile, da bo naša zadruga mogla v resnici izpolnjevati svoje naloge.

V Nadarjem selu so prejeli izkaznice OF

Dne 5. 11. 1946 se je vršilo slavnostno razdeljevanje SIAU izkaznic v vasi Nadanje Selo pri St. Petru na Krasu. Ko sem stopil v sobo, ki je bila dodeljena v ta namen, sem zagledal nabito polno ljudi v zelo lepo okrašeni sobi. Po stenah so visele slike Stalina, Kardelja, ter maršala Tita, strop pa je bil poln vencev iz smrečja in rož. Po kratkem govoru, ki mu je ljudstvo pazno sledilo, smo prešli na nekatere pogreške, ki so bile napravljene pri prejšnjih sestankih ravno glede izkaznic. To so ljudje, tudi tisti, ki so jim bile izkaznice odbite, mirno prenesli, ter se lepo bratsko pogovorili. Tu se vidi, da so ljudje složni, zavedni, ter da so kolikor toliko prekaljeni od borbe. Tudi na polju obnove so zelo požrtvovalni, saj so si sami popravili pot, ki jih veže z glavno cesto, popravili so si tudi že precej drugih opustošenih stvari, vidi se v njih, da so zelo revolucionarni, ter da imajo borbeno voljo do kakršnega koli dela. Tudi mladina te vasi je zelo aktivna in požrtvovalna. To vaštujemo med najboljšo v našem okraju. Ko se je končalo razdeljevanje samih izkaznic, smo zaključili slavnost, nato pa smo vsi kakor en glas vzkliknili Osvobodilni fronti, Sovjetski zvezi, tov. Kardelju, ter maršalu Titu, nakar so pevci zapeli državno himno.

Nastop pevskega društva iz Dornberga v Idriji

Minulo nedeljo je pevsko društvo Grozdč iz Dornberga priredilo v dvorani hotela Didič odlično uspeši koncert, katerega so na željo ponovili. Opazilo se je, da je vse prisotno ljudstvo z velikim zanimanjem sledilo vsem točkam, ki so bile v resnici lepo izvajane. To pevsko društvo je pokazalo, da se je resno pripravilo za ta nastop. Navdušenje je priklopilo do vrhunca, ko so nam zapeli »Pastirček«. To pesnico so morali ponoviti.

V imenu mestnega odbora odseka za prosveto jih je pozdravil, jim želel dobrodoščilo tov. Srečko Logar ter jih stavljal za zgled požrtvovalnosti, ki vlada med vsemi člani pevskega društva Grozdč iz Dornberga. Tu se vidi, da so si člani pevskega zbora iz Dornberga resno vzeli za nalogo čim več dobrih pevskih nastopov prirediti v dobi tekmovanja.

562 PROSTVOLJNIH UR JE NAPRAVIL 14 LETNI URŠIČ MIRKO PRI OBNOVI CEST

Naposled le spet en glas z Baniško planote. Mi se namreč v časopisu bolj poredko oglašamo, s tem pa ni rečeno, da pri nas ne delamo. Nasprotno, čeprav smo tako tihi, delamo pri nas z velikim navdušenjem, popravljamo porušene domove in zapuščene ceste.

Zlasti sedaj v novem tekmovanju za priložitev Julijske krajine k Titovi Jugoslaviji skušamo z delom pokazati, kako ljubimo našo domovino Jugoslavijo, in da se zavedamo, da je samo v delovni skupnosti jugoslovanskih narodov naša lepša, neskaljena bodočnost.

V tem tekmovanju smo precej obnovili in samo iz naše vasi smo napravili 1200 metrov ceste, pokrili dve hiši in en hlev. Za to smo porabili 1357 delovnih ur.

Posebej pa moramo pohvaliti 14-letnega Uršiča Mirka, sina cestarja, ki vsak dan dela na federalni cesti in je napravil od meseca julija pa do 15. novembra letos 562 prostovoljnih ur. To je najbolj požrtvovalen mladinec na področju našega krajevnega odbora S svojim delom je dokazal, da je vreden nositi ime Titovega mladince.

Naš najboljši mladinec, 14 letni Uršič Mirko

OBNOVA ŠOLE V VIPAVI

Ze pri postavljanju tekmovalnega načrta je ljudstvo soglasno sprejelo sklep na zboru volitev, da hoče obnoviti svoje šolsko poslopje. Pridno so priskočili k delu in so v enem mesecu prihranili 85.730 lir. Ta prihranek so doprinesli dobri delavci s prostovoljnimi delom ter veliko intenzivnostjo in spretnostjo pri delu. Prav tako se vodijo predpriprave za obnovo starega občinskega poslopja in so pri tem delu prihranili 51.600 lir. Pri popravilju asfaltne ceste skozi Vipavo so prihranili zavedni ljudje s prostovoljnimi delom 5280 lir.

Pripravili so deset ton drv za šolo, pri čemer so prihranili 26.340 lir.

Poleg tega so bila v zadnjem času izvršena še razna druga dela v korist ljudstva, kakor tudi mladini za njeno vzgojo in kulturno napredovanje. S tem so najbolj pokazali svojo zavednost za gospodarsko utrditev države in ljudske oblasti. S tem so pokazali zavest članov do OF in željo, da bi še za naprej ostali vsi Vipavčani kakor tudi vsi ljudje v Vipavski dolini tako zavedni za svojo neodvisnost in za priključitev k FLRJ.

MLADINA VE, KAJ JE TREBA

Mladina iz naše vasi se je dobro zavedla pomena tedna »istrskih žen«, zato je tudi sklenila in napravila nabiralno akcijo v ta namen. Samo iz vrst mladine je bilo za ta teden istrske žene nabranih 461 lir prostovoljnih prispevkov. A ne samo to, prav tako je v teku nabiralna akcija za pomoč bratskemu albanskemu narodu, kajti na množičnem sestanku, katerega smo imeli, nam je bilo obrazloženo in smo vsi sklenili pomagati bratskemu narodu v njegovi nesreči.

Klemenčič Lidija

KAJ JE NAPRAVIL VIPAVSKI OKRAJ V ENEM MESECU

Popolnoma se je obnovilo 5 stanovanjskih hiš in 17 gospodarskih poslopij, delno je bilo obnovljenih 44 stanovanjskih hiš in 5 gospodarskih poslopij, pripravilo se je 697 kubičnih metrov kamena, 894 kub metrov peska, enako količina gramoza in 26 ton apna.

Pri izvedbi tega in še drugih del se je prostovoljno napravilo 53.039 kvalificiranih in nekvalificiranih ur.

V prevozu z živino in motornimi vozili se je napravilo 4334 ur.

Skupni znesek v delu in materialu v dobi enomesečnega tekmovanja znaša 35.941 303 lire.

Za doseg še večjih uspehov pri tekmovanju za priključitev in presego svojega načrta poziva Okrajna tekmovalna komisija Vipavske vse prebivalstvo vipavskega okraja v še aktivnejše udeleževanje pri prostovoljnem delu.

PREKLICI

Tov. Nusdorfer Danica, Gaberje, okraj Ajdovščina, je izgubila osebno izkaznico št. 9367, izdano od krajevnega NOO dne 4. junija 1946. S tem proglašamo osebno izkaznico za neveljavno.

Proglašam za neveljavno osebno izkaznico št. 1072 na ime Manfreda Malči iz Idrije pri Bači, katero sem izgubila dne 14. t. m. v Gorici.

Tov. Kenda Karel iz Sv. Lucije ob Soči št. 26 je izgubil osebno izkaznico št. 5343, izdano od INOO za Tolminsko, in jo s tem proglašamo za neveljavno.

ZAVEDAMO SE SVOJIM NALOG IN DOLŽNOSTI

Mala vasica, polna ustvarjalnega duha — dela, gradi. Mladina pripravljiva svoj dom. Ni jih dosti, vendar marljivo minirajo staro hišo, da bo gradiva za novo stavbo.

Zavedamo se svojih nalog in dolžnosti do naše domovine. Pred nekaj dnevi smo zaključili tri uspešne akcije.

Naše ljudstvo prav dobro pozna položaj žene pod fašističnim režimom. Na svoji koži so ga občutile primorske žene. Nikjer pa ni bilo večjega zatiranja in zapostavljanja kakor v letri Organizacija AFŽ v Hruševju je spoznala potrebo pomoči istrski ženi na kulturnem polju in je zato s polnim srcem sočutila in požrtvovalnosti s skupnimi močmi zbrala 1370 lir.

Vsi vemo, kaj pomeni danes imeti svojo pošteno inteligenco. Naša vas pošilja več dijakov v šolo. Stanujejo v Dijski dom. Pomočimo se jaškem domu v Postojni. Spomnimo se tega doma pred nekaj tedni: kup ruševin. Poglejmo ga danes: v njem je živahno vrvenje dijakov, katerim je sedaj dana možnost, da ob skromnih denarnih prispevkih lahko studirajo. Naše upanje, da bodo prav oni nosilci novih naprednih

Živinorejsko-mlekarski tečaj v Tolminu

Državna kmetijska šola v Tolminu razpisuje sprejem gojencev in gojenk na 4 do 5 mesečni živinorejsko-mlekarski tečaj v Tolminu. Tečaj se bo pričel še ta mesec, zato vabimo vse zainteresirane, ki bi radi posečali ta tečaj, da pošljejo takoj lastnorčno pisano in kolektivno prošnjo 30 lir na upravo šole.

Prošnji je treba priložiti: 1. zadnje šolsko spričevalo, 2. potrdilo KNOO o zadržanju med in po okupaciji, 3. potrdilo KNOO o imovinskem stanju proslilčevih staršev, 4. obvezo staršev, da bodo redno plačevali odmerjeno vzdrževalnino.

Vzdrževalnina znaša največ 1.500 lir mesečno. Sinovi padlih borcev in žrtve fašističnega nasilja ter onih, ki so bili med vojno močno gospodarsko oškodovani, ali živijo v težkih gmočnih razmerah, bodo na osnovi potrdil odgovornih NOO delno ali popolnoma oproščeni vzdrževalnino.

V prošnji je treba navesti kratak življenjepis, družinsko in imovinsko stanje, točen naslov in znesek, ki bi ga prosilec, odn. njegovi starši mogli mesečno prispevati.

Kmetijsko šolo v Tolminu so ustanovili Italijani leta 1934 z namenom, da bi še bolj poitalijančili kmečki življenj v tolminskem okraju. Šolsko poslopje je novo ali zelo nepravilno in ne ekonomično zgrajeno, tako da ga je morala naša ljudska oblast delno preurediti, kakor to zahteva današnji čas. Zda izgleda šola popolnoma prenovljena. Mlekarski obrat se di preurejuje, tako, da bo odgovarjal potrebam šole in tukajšnjega okraja, ki je izrazito živinorejsko mlekarski. Dnevna predelava mleka bo znašala v

normalnih pogojih od 6 do 10.000 litrov mleka dnevno. Pri takem obratu se bodo lahko res gojenci izvežbali v dobre mlekarske mojstre in dobre živinorejce in bodo lahko dobili lepe službe v naši novi domovini.

Šola se vsak dan bolj izpopolnjuje. Na šolskem posestvu, kjer so prej rasle smreke, ki jih je fašistični režim posadil, je danes napravljen velik sadni vrt s 157 pritličnimi drevesi itd. Poleg teoretičnega znanja se bodo gojenci in gojenke vadile tudi v praktičnem delu v mlekarskem obratu, kjer se bo že letos predelovalo 2.000 litrov mleka dnevno in na posestvu.

Od meseca maja do konca avgusta t. l. se je vršil na tukajšnji šoli 4 mesečni kmetijsko gospodinski tečaj. Tečaj je obiskovalo 19 kmečkih deklet. Tečaj je vseskozi dobro in v splošno zadovoljstvo vseh tečajnic uspel.

Ker je v našem najsevernejšem kotu Primorske ostalo vse podeželje slovensko in ker kaže slovenska kmečka mladina mnogo volje za izboljšanje kmečkega gospodarstva, je kmetijska šola v Tolminu zelo velikega pomena in življenjske važnosti za slovenskega kmeta v tem okraju.

Ljudstvo, ki ima oblast v svojih rokah, mora storiti vse, da to oblast ščiti in utrjuje!

Skupina brigade »Simona Kosa«, ki gradi cesto v Nemški Rut, pripravlja grušč za posipanje cestišča.

Mladina tolminskega okraja proslavlja ustanovitev Svetovne federacije demokratične mladine

Mladina tolminskega okraja se dobro pomni fašistična divjanja in težko štiritletno borbo, zato je navdušeno proslavila obletnico ustanovitve Svetovne federacije demokratične mladine.

Mladina se je zbrala v petih centrih okraja, da bi dostojno proslavila ta dan, ker naša mladina se dobro zaveda, da le v edinstvu se bo skoval mir in zagotovila boljša bodočnost demokratične mladine, ki stremi za napredkom.

Mladina, zbrana na Kneži, zagotavlja v pozdravnem pismu Izvršnemu komiteju Svetovne federacije demokratične mladine, da kakor se je v štiritletni borbi borila za pridobitev demokratičnih svobod, tako bo sedaj, v mirni dobi, nadaljevala z delom v obnovi, za utrditev miru in za ohranitev pridobitev, ki si jih je pridobila v borbi, kakor tudi, da bo delala na tem, da tudi ona mladina, ki je še pod jarmom imperialističnega fašizma, v najkrajšem času zakoraka svobodna proti napredku.

Prav tako v svojih pozdravnih pismih zagotavlja mladina iz Sv. Lucije, Idrije ob Bači, Slapa, Spod. Tribuše, Tolmina in iz

vseh vasi, ki je bila prisotna na teh zborovanjih ali ki je poslala svoje delegate na ta zborovanja, da bo vestno izpolnjevala obveze, ki si jih je postavila Svetovna federacija demokratične mladine. Obvezuje se, da bo nadaljevala borbo proti ostankom fašizma in reakcije, ki zavira napredni razvoj mladine.

Mladina se spominja zaslužnih bratov iz onkraj demarkacijske črte in poziva vso demokratično mladino sveta, naj pripomore v borbi za doseg pravic one mladine, ki se je borila v enaki borbi kakor mladina iz vse Jugoslavije, a so ji prikrasane demokratične pridobitve. Zagotavlja, da kakor vsa mladina iz vsega okraja in vsa demokratična mladina sveta, bo edelovala za svobodni napredek mladine vsega sveta.

Ob tej priložnosti je mladina priredila v Kneži in Idriji ob Bači kulturno prireditev, da bi na čimbolj slavnostni način proslavila dan ustanovitve zveze demokratične mladine. Po ostalih vaseh je mladina priredila kratke akademije.

Kovačević Ljudmila.

FIZKULTURA

Tekmovanje za ZREN

Stalno jesensko deževje je oviralo, da se tekmovanje za ZREN ne more redno vršiti. Tako je tudi nedeljsko tekmovanje odpadlo. Na programu je bila izvedba tekmovanja iz tretje skupine, točka pet: »Turizem — izlet peš«. Pač pa je mladina tukajšnje nižje gimnazije izrabila četrtek za to tekmovanje in skupno s proforskim zborom krenila na pohod. Vseh tekmovalcev je bilo 260. Pohod se je pričel ob 8.30 izpred poslopja gimnazije v Ajdovščini. Kljub temu, da vreme ni bilo najlepše in je kazalo k padavinam, se je vesela in razigrana mladina enodušno odločila za dolgo pot 25 km. Na znak s piščalko je celotni sprevid, zbran v četverstopih z zastavami in s pesmijo, krenil skozi Ajdovščino v smeri vasi Cesta—Stomaž—Skrljeje—Kamnje—Sv. Pavel. Sprevid mladincev in mladink se je pomikal v najlepšem redu brez najmanjšega odmora do poslednje imenovane vasi. Za seboj so imeli že 13 km poti navzgor, katero so prehodili v dveh urah 30 minut. Tam so napravili enourni počitek, se okrepčali in ob spremljavi harmonike plesali narodne pleske. Kjer koli je bilo potrebno, je komisija tolmačila mladini zgodovinske znamenitosti in dogodke iz narodno-osvobodilne borbe.

Ob 12. uri so nadaljevali pot preko Tabora in nato v Črniče ter po glavni cesti proti vasi Selo. Ker je v navedenem kraju pričelo močno deževati, so prekinili pot in približno eno uro vedrili. Na večkratno prošnjo tekmovalcev so kljub močnemu dežju nadaljevali pot skozi Vrtovin—Potoče—Dobravlje—Cesta v Ajdovščino, kamor so prispeli ob 16. uri.

Celotna pot, ki so jo prehodili v petih urah, je znašala približno 30 km. Med pohodom ni bilo nobene nesreče in so vsi mladinci čili in zdravi vrnili na svoje domove.

Nogometno prvenstvo Julijske krajine

V nedeljo je bilo odigrano V. kolo nogometnega prvenstva Julijske krajine. Zaradi dežja je bilo odigranih le manjše število tekem. V Postojni je tržaško moštvo Tovarna strojev moralo pustiti dragoceno točko domačinom. Igra je končala z 2:2. Gradiška je premagala favorita — Fizkulturno društvo iz Milja z 2:1. Moštvo iz Ronk je klonilo v Izoli z 2:1. Koper je pa gostoval v Ajdovščini in odnesel tudi eno točko.

F. D. Ajdovščina : F. D. Koper 1 : 1 (0 : 1)

Zaradi slabega vremena je nedeljsko srečanje med Ajdovščino in Koprom privabilo le maloštevilne vrčce pristaže Ajdovščine. Hladna in močna burja je ovirala igro, ki ni nudila posebnega užitka. Pri zbranju so imeli gostje srečo, saj so pričeli z vetrom v hrbet. Obrambi Ajdovščine gre polna hvala, ker je ščitila in razbijala skore vse napade Kopra. Napad Ajdovščine tokrat ni bil srečno sestavljen in so nekateri predvajali čisto začetniške poteze.

Tudi moštvo iz Kopra ni bilo najboljšo. Imajo eicer boljše povezavo in nekoliko tehničnega znanja, toda vsi njihovi napadi so se končali ob obrambi Ajdovščine.

V 11. minuti prvega polčasa so gostje prvi prisilili ajdovskega vratarja na kapitulacijo. V 33. minuti so ponovno zabili gol, toda sodnik zaradi ofsajda zgoditka ni priznal. Rezultat 1 : 0. e ostal do konca prvega polčasa nespremenjen.

V drugem polčaju so imeli Ajdovci dosti prilik za zmagó. Bili so ves drugi polčas v premoči, toda igrali so brez taktike. Nekaj strelcov so iz neposredne bližine pošiljali v oblake. Izenačili so v 35. minuti po Ponižu, ki je s krasnim oley strelom poslal žogo neubranljivo v desni kot.

Tekmo je sodil tržaški sodnik nekoliko nesigurno. Prihodno nedeljo se bo nadaljevalo VI. kolo, in sicer:

Ponziána : Reka, Tržič : Gorica, Gaslini : Krmin, Raša : Montebello, Tovarna strojev : Škedenj, Milje : Postojna, Ronke : Ajdovščina, Pulj : Izola, Koper : Gradiška.

Tabela prvenstva:

1. Raša	4	4	0	22:6	8 točk
2. Škedenj	4	4	0	11:3	8 "
3. Tov. stroj	5	3	2	12:7	8 "
4. Milje	4	2	1	14:5	5 "
5. Torpedo	2	2	0	7:0	4 "
6. Izola	4	1	2	5:5	4 "
7. Montebello	2	1	0	2:1	3 "
8. Gaslini	3	1	1	3:3	3 "
9. Gradiška	5	1	3	9:14	3 "
10. Tržič	3	1	1	7:5	3 "
11. Koper	2	0	2	2:2	2 "
12. Ponziána	2	1	0	1:5	2 "
13. Pulj	3	1	0	5:6	2 "
14. Krmin	1	0	1	1:1	1 "
15. Ronki	4	0	1	3:6	12 1 "
16. Postojna	4	0	1	3:5	16 1 "
17. Gorica	4	0	1	3:2	10 1 "
18. Ajdovščina	4	0	1	3:3	20 1 "

ŠAH

Na Primorskem se je za časa italijanskih fašistov le redko igralo na šahovskih deskah. Tu in tam je kak privatnik povabil na svoj dom prijatelje in je postavil šah predstavljal le markiranje pri političnih razgovorih v primeru naglega vdora fašistov.

Mladini ni bila dana možnost, da se nauči in tudi ni mogla tekmovati, čeravno je pokazala veliko zanimanje za to igro. Zato pa je zdaj nastala potreba, da se v vseh fizkulturnih društvih ustanovi šahovska sekcija, kjer bo mladina v pro-

stem času lahko vadila in prirejela turnirje.

V Ajdovščini namerava F. D. Ajdovščina prirediti tečaje za začetnike in je v to svrhu nabavljeno deset šahovnic. Vendar je pa za to potreben prostor, ki ga v Ajdovščini ni mogoče dobiti. Zelo dobri in navdušeni šahisti morajo v gostilniških prostorih, ki vsekakor niso primerni, izmenjivati svoje misli. Zelja vseh šahistov je, da se poišče prostor, kjer bi se mogli vršiti masovni tečaji.